ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

Шаҳар ижтимоий-сиёсий газетаси

Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган

№ 135 (8.870) ◆ 1996 йил ◆ 13 ноябрь, чоршанба ◆ Сотувда эркин нархда

ПРЕЗИДЕНТ БЕЛЬГИЯГА ЖЎНАБ КЕТДИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов 12 ноябрь куни Бельгия Қироллиги Бош вазири Жан Люк Деханенинг таклифига биноан расмий ташриф билан ушбу мамлакатга жўнаб кетди.

— Бельгия, гарчанд жуғрофий жиҳатдан катта ҳудудга эга мамлакат бўлмаса-да, жаҳондаги энг ривожланган ўнта давлатдан биридир, — деди Президент Ислом Каримов сафар олдидан журналистларга берган интервьюсида. — Шу боис Ўзбекистон билан бу мамлакат ўртасидаги ҳамкорликнинг тараққий топиши республикамиз ҳамда Европа Иттифоқини янада яқинлаштиради. Сафаримиз давомида Бельгия Қироллиги билан ўзаро алоқаларни ривожлантириш, жумладан, экспорт ва импорт маҳсулотларига икки томонлама солиқ солмаслик, банклараро муносабатларни йўлга қўйиш, Тошкент билан Бельгия авиақатновини ташкил этиш каби муҳим ҳужжатлар имзоланади.

Тошкент аэропортида Президент Ислом Каримовни Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Раиси Э. Халилов, Бош вазир Ў. Султонов, Бош вазирнинг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков, Президентнинг Давлат маслаҳатчиси Б. Ғуломов, Тошкент шаҳар ҳокими К. Тўлаганов кузатиб қолди.

(ЎзА).

ЎЗБЕК ЗАМИНИДАГИ ҚИЗҒИН УЧРАШУВЛАР

Хабар қилиб ўтганимиздек, Уэльс шаҳзодаси Чарльз ҳазрати олийлари Ўзбекистонга тўрт кунлик сафар билан ташриф буюрди.

Британия қироллигининг вориси мамлакатимизга ўз ташрифини Буюк Британия ва Шимолий Ирландия Бирлашган қироллигининг Ўзбекистондаги элчихонасига ташрифи билан бошлади. Қарор топган анъанага кўра, инглизлар ноябрь ойида иккинчи жаҳон уруши жангларида ҳалок бўлган жангчиларни хотирлайдилар. Юксак мартабали меҳмон Буюк Британиянинг Тошкентдаги элчихонасида бўлиб ўтган жангчиларни хотирлаш маросимида иштирок этди.

Чарльз ҳазрати олийлари шунингдек Ўзбекистоннинг кўҳна шаҳарлари бўлмиш Бухоро ва Самарқандни ҳам зиёрат этди. Шаҳзоданинг эътироф этишича, «Шарқ жавоҳирлари» бўлмиш ушбу шаҳарлар унда бир умрга ўчмас таассуротлар қолдирган ва унинг ёдида бир умрга сақланиб қолади.

Юксак мартабали меҳмонни Ўзбекистонга ташрифи чоғида давлатимиз раҳбари, Президентимиз Ислом Каримов қабул қилди.

Бўлиб ўтган суҳбат чоғида Ислом Каримов шаҳзоданинг Ўзбекистонга ташрифи катта воқеа бўлганини, бу сафар мамлакатимизга, халқимизнинг бой тарихи ва маданиятига эътибор нишонаси эканлигини таъкидлади. Юртбошимиз Ўзбекистон ва Буюк Британия ўртасидаги муносабатлар ҳақида тўхталар экан, қисқа муддат ичида ўзаро алоқаларнинг ҳуқуқий асослари яратилганини ва у ҳамкорлик ривожи учун муҳим пойдевор бўлиб хизмат қилаётганини қайд этди.

Ўз навбатида Чарльз ҳазрати олийлари Ўзбекистон билан Буюк Британия ўртасидаги муносабатларни янада тараққий эттириш билан боғлиқ масалалар учун барча омиллар борлигини таъкидлади.

Суҳбат чоғида Ўзбекистон билан Буюк Британия ўртасидаги муносабатларни янада тараққий эттириш билан боғлиқ масалалар муҳокама қилинди.

Кеча Уэльс шаҳзодаси Чарльз ҳазрати олийлари Тошкентнинг Гоголь кўчасидаги кўҳна бинолардан бирида жойлашган Буюк Британия ва Шимолий Ирландия Бирлашган қироллигининг янги элчихонаси очилиши муносабати билан ўтказилган тантанали маросимда қатнашди. Элчихона очилиши маросимида Ўзбекистон Республикаси Бош вазири Ўткир Султонов, Бош вазир ўринбосари Виктор Чжен, Тошкент шаҳар ҳокими Козим Тўлаганов. Ташқи ишлар вазири Абдулазиз Комилов ва бошқа расмий кишилар қатнашди. Юксак мартабали меҳмон Буюк Британия кенгашининг Тошкентдаги ваколатхонаси очилиши маросимида ҳам ҳозир бўлди, шунингдек. Гидрометеорология бош бошқармасига, Темурийлар тарихи давлат музейига ташриф буюрди.

Кеча Уэльс шаҳзодаси Чарльз ҳазрати олийлари Тошкентдан жўнаб кетди.

СУРАТДА: Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг Уэльс шаҳзодаси Чарльз ҳазрати олийларини қабул қилиш пайти.

Абдувоҳид Тўраев (ЎзА) олган сурат.

Тошкент — Берлин:

ҲАМКОРЛИКНИНГ КЕНГ ИСТИҚБОЛЛАРИ

3-7 НОЯБРЬ КУНЛАРИ ТОШКЕНТ ШАҲАР ҲОКИМИ КОЗИМ ТЎЛАГАНОВ БОШЧИЛИГИДАГИ ДЕЛЕГАЦИЯ БЕРЛИН ШАҲРИ БУРГОМИСТРИ ЭБЕРХОРДТ ДИПГЕННИНГ ТАКЛИФИГА БИНОАН ГЕРМАНИЯ ФЕДЕРАТИВ РЕСПУБЛИКАСИ ПОЙТАХТИДА РАСМИЙ ТАШРИФ БИЛАН БЎЛДИ

Ушбу ташриф давомида Козим Тўлаганов билан Эберхордт Дипген икки давлат пойтахтлари ўртасидаги ҳамкорликнинг аҳволи ва истиқболларини муҳокама этдилар, тенглик ва ўзаро манфаатдорлик асосида узоқ муддатли алоқаларни ривожлантиришнинг устувор йўналишларини белгилаб олдилар. Тошкент ва Берлин шерик шаҳарлар сифатида ҳам икки томонлама, ҳам кўп томонлама ҳамкорликни амалга ошириши тўғрисида принципиал аҳдлашувга эришилди.

Икки пойтахт раҳбарлари томонидан кўп томонлама ҳамкорлик соҳасида имзоланган шартнома лойиҳасида Тошкент билан Берлин шаҳарларини ривожлантириш, минтақавий режалаш ва атроф-муҳитни муҳофаза этиш, иқтисодиётни тараққий эттириш ва иш ўринлари ташкил этишга кўмаклашиш каби масалалардаги халқаро тадбирларга тайёргарлик кўриш ва уларни ўтказиш давомида ахборот айирбошлаш амалиётини фаоллаштириш кўзда тутилади.

Бирлашган Германия пойтахти кейинги йилларда халқаро майдонда тобора фаол роль ўйнаётганлиги омили ҳисобга олинадиган бўлса, бу ниҳоятда долзарблиги янада аён бўлади. Берлин нафақат Европа миқёсида, балки жаҳон даражасида улкан тадбирлар ўтказиладиган жойга айланиб боряпти. Шу маънода 1995 йил апрелида Берлин 1992 йилда Рио-де-Жанейрода қабул қилинган об-ҳаво конвенциясини амалга оширишга бағишланган навбатдаги об-ҳаво анжуманини ажойиб ташкил этганлигини ёдга олиш кифоядир. Қатор йиллар давомида Берлин йирик сайёҳлик биржалари ўтказиладиган жой сифатида халқаро сайёҳликни ривожлантириш марказларидан бирига айланяпти.

Кейинги йилларда Берлин замонавий шаҳарнинг меъморчилик, ижтимоий-иқтисодий қиёфасини қисқа муддатда тубдан ўзгартириш юзасидан оқилона ва ижодий режалаштириш ишларини амалга оширган ўзига хос лаборатория, кўргазмахонага айланди. Бу ўринда Германия ғарбий ва шарқий қисми бирлашиши натижасида Берлин ҳудуди ҳам, аҳолиси ҳам икки бараварга кўпайганлигини эслатиш ўринлидир.

Бу соҳада Тошкент шаҳри ҳам фахрлана олиши, демак ўз тажрибаси билан ўртоқлашиши мумкин. Ўзбекистон пойтахтида турмушнинг турли соҳаларида амалга оширилаётган ўзгартишларнинг суръатлари ва моҳияти немис расмий доиралари, амалий, илмий ва жамоатчилик вакиллари фикрича ғоят таъсирчандир. Улар нақадар қисқа муддатларда амалга оширилганлиги ҳамда Ҳамдўстлик баъзи давлатлари пойтахтлари билан таққослаб кўрилганда янада улканроқ таассурот қолдиради. Германия расмий, амалий ва жамоатчилик доиралари Тошкент шаҳар ҳокими билан бўлиб ўтган кўпдан-кўп учрашувларда буни алоҳида таъкидлаб ўтдилар. Тошкентда кейинги йилларда бир қатор жуда йирик халқаро ва минтақавий миқёсдаги тадбирларнинг ўтказилганлиги Ўзбекистон Республикаси пойтахтининг халқаро майдондаги роли ва аҳамияти ортиб бораётганлигидан ёрқин далолат беряпти.

Натижалари шартнома лойиҳасида ўз ифодасини топган музокараларда икки шаҳар раҳбари иқтисодиёт ва савдо, фан ва техника, халқ таълими ва маданият каби соҳаларда икки тарафлама ҳамкорликни бутун чоралар билан ривожлантириш ниятларини ифода этдилар.

Иқтисодиёт соҳасидаги ҳамкорлик икки шаҳарда саноат ва савдо корхоналарини жойлаштириш, экспорт-импорт кооперация битимлари тузишда воситачилик қилиш, трансфер, қўшма корхоналар ташкил этишга кўмаклашиш каби устувор йўналишларни қамраб олиши белгилаб қўйилди. Бундан ташқари молия ва банк фаолияти, шунингдек, сайёҳлик бизнеси соҳаларида алоқаларни чуқурлаштириш муҳимлиги эътироф этилди. Томонлар Ўзбекистон ва Германия иқтисодий бирлашмалари, савдо-саноат палаталари ўртасидаги ҳамкорликни, шунингдек, Тошкент ва Берлинда савдо уйлари ташкил этишни жадаллаштиришни ҳар томонлама қўллаб-қувватлашга тайёр эканликлари тўғрисида якдил фикр билдирдилар.

Шаҳар хўжалигини режалаш ва уни бошқариш соҳасидаги ҳамкорликни ривожлантириш юзасидан аниқ устувор йўналишлар белгилаб олинди. Тошкент шаҳар делегацияси Германиядаги тозалаш ишлари ҳамда атроф-муҳитни муҳофаза қилиш билан машғул қатор корхоналар, фавқулодда ҳолатлар хизматлари иш амалиётини ўрганди. Ўзбекистон пойтахти вакиллари немис шерикларининг шаҳарларни режалаш ва ривожлантириш, замонавий шаҳар инфратузилмасини ташкил этиш, йўл қурилиши каби соҳаларда икки тарафлама асосда тажриба ва ахборот айирбошлаш, табиий офатлар ва фалокатлар рўй берган тақдирда зарур тадбирларни амалга оширишга кўмаклашиш ниятларини қўллаб-қувватладилар.

Соғлиқни сақлашни ривожлантиришда тажриба ва ахборот айирбошлаш икки томонлама ҳамкорликнинг муҳим йўналиши сифатида эътироф этилди.

Тошкент ва Берлин жаҳон маданиятининг йирик марказлари сифатида маданият ва санъат соҳасидаги ҳамкорликни кучайтиражаклари таъкидлаб ўтилди. Томонлар, жумладан, ўз имкониятлари даражасида артистлар, театр ва мусиқа жамоаларининг, халқ амалий санъати усталарининг сафарларини ва чиқишларини ташкил этишга кўмаклашишга келишиб олдилар. Яқин вақт ичида ҳар икки пойтахтда маданият кунлари, фильмлар фестиваллари, бадиий кўргазмалар ўтказиш мўлжаллаб қўйилди.

Тошкент билан Берлин университетлари, институтлари, мактаблари ўртасидаги бевосита алоқани қўллаб-қувватлаш, илмий ходимлар, аспирантлар, студентлар ва мактаб ўқувчилари билан фаол айирбошлашни амалга оширишга кўмаклашиш энг муҳим вазифалардан бири, деб кўрсатилди.

Ташриф давомида Тошкент шаҳри делегация аъзолари Ўзбекистон билан ҳамкорлик қилишга катта қизиқиш билдираётган қатор фирма ва компаниялар вакиллари билан учрашдилар. Делегация немис тадбиркорлари билан ана шундай иккита учрашувни Берлинер Банк ва Даймлер-Бенц ёрдамида ўтказди.

Немис томони «Ялла» ансамбли концертларини ҳамда ёш ўзбек мусаввирлари Г. Ардураҳмонова ва М. Антонов кўргазмасини илиқ қарши олди.

Муҳаррир устуни

ИСЛОҲОТЛАР ТАҚДИРИ — ЎЗИМИЗНИНГ ҚЎЛИМИЗДА

Яқинда Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов иштирокида халқ депутатлари Жиззах, Сирдарё ва Наманган вилоятлари кенгашларининг сессиялари бўлиб ўтди. Уларда нутқ сўзлаган давлатимиз раҳбари ушбу вилоятларда ижтимоий-иқтисодий ва маданий ривожланишда эришилган муваффақиятларни ҳам, йўл қўйилаётган хато ва нуқсонлар, ислоҳотлар йўлидаги ғовларни ҳам кўрсатиб берди.

Ҳа, ўз давлат мустақиллигининг олтинчи йилига қадам қўйган Ўзбекистон улкан ўзгаришлар мамлакатига айланди. Ўтиш даврининг ҳамма мураккабликларига қарамасдан жаҳон саноати етакчилари билан рақобатлаша оладиган Асакадаги автомобиль заводидек корхоналар барпо этилмоқда. Яқин вақт ичида унинг ёнига Қоровулбозордаги нефтни қайта ишлаш, Тўйтепадаги тўқимачилик улкан корхоналари қўшилади. Бошқа кўпгина вилоят ва шаҳарларда энг замонавий техника ва технологияга асосланган, жаҳон бозорида рақобатбардош маҳсулотлар ишлаб чиқарадиган катта-кичик корхоналар иш бошлаяпти. Ўзбек олтини, кумуши, миси, пахтаси каби уларда тайёрланган маҳсулотлар ҳам хорижда маълуму машҳур бўлишига умидимиз катта.

Ҳамдўстликдаги кўпгина қўшниларимиз тубсиз иқтисодий танглик жари ёқасида турган бир пайтда республикамизда мисли кўрилмаган ободончилик ишлари авж олган. Кундан кунга чирой очаётган шаҳар ва қишлоқларимиз, Ғарбнинг энг тараққий этган давлатларидагидан қолишмайдиган бетакрор ва мафтункор бинолар Истиқлолнинг беқиёс бунёдкорлик куч-қудратининг ёрқин тимсолларига айланяпти.

Чуқур ислоҳотлар йўлидаги одимларимиз нақадар дадил ва шахдам бўлмасин, тараққиётнинг ўзбекча модели дунё томонидан тўла эътироф этилмасин, бизнинг ўзимиз ҳали ишларимиздан тўла қаноат ҳосил қилмаётганимизни, ҳамма соҳаларда камчиликлар кўплигини тан оляпмиз.

Бу, айниқса, иқтисодиётимизнинг етакчи ва устувор соҳаси — қишлоқ хўжалигига кўпроқ тааллуқли.

Тармоқда ислоҳотлар оқсаяпти, замонавий илғор иш услублари оммалашмаяпти, мулкчилик шакллари кўп ҳолларда фақат қоғозда ўзгарган. Қишлоққа саноатнинг кириб келиши ҳамон пайсалга солинаётганлиги сабабли бу ерларда иш билан бандлик муаммоси ўткирлигича қолмоқда. Қишлоқ инфратузилмасини тубдан ўзгартириш ишлари ҳам талаб даражасида эмас. Деҳқон ва фермерлар маънавиятини ошириш, уларга муносиб турмуш шарт-шароитларини яратиш учун жуда кўп иш қилиниши керак.

Мазкур вилоятлар сессияларида бу борадаги нуқсон ва камчиликлар очиб ташланди. Президентимиз ислоҳотлар бўғинидаги ана шу заиф ҳалқалар ҳақида гапирар экан, асосий эътиборни бу масалада раҳбар кадрларнинг масъулиятига, уларнинг малакаси, тажрибаси, фидойилиги, ҳалоллиги масалаларига қаратди. Давлатимиз раҳбари алоҳида уқтирганидек, бошқарув тизимини такомиллаштириш бевосита раҳбар маънавияти, унинг шахс сифатидаги камолоти, етук ва комил инсонлиги билан боғлиқ бўлиб қолди. Раҳбарнинг ташкилотчилик қобилияти, ташаббускорлиги, мутахассислиги, малака ва савиясига ижтимоий ҳолат варақасидаги маълумотларга қараб эмас, балки бу раҳбарнинг иродаси бақувватми, имони бутми, керак бўлса ўз манфаатини бутунлай унутиб, бошқаларнинг манфаати, юрт фаровонлиги учун ҳаловатидан воз кечиб, бутун кучини, бутун борлиғини бахш этишга, фидо этишга тайёрлигига қараб баҳо берилиши керак.

Вилоят сессияларида айтилганидек, ислоҳотларни амалга оширишдаги оқсоқликнинг асосий сабабларидан бири раҳбарларнинг ўзлари уларнинг моҳиятини тўла тушуниб етмасликларидир. Бунинг оқибатида мулкчилик шаклларини ўзгартиришда ҳам, ишни янгича ташкил этишда ҳам расмиятчилик ҳоллари кўп учрайди. Моҳият жиҳатидан туб ўзгартиришлар бўлмагач, эски тос эски тослигича қолавериши табиийдир.

Бу шаҳримиздаги қатор корхона ва ташкилотлар раҳбарларига ҳам тааллуқлидир. Улар боқимандачилик, юқоридан кўрсатма кутиб ўтириш касалидан ҳанузгача фориғ бўла олмаётганликлари сабабли ишлари олға босиш ўрнига орқага кетяпти, маҳсулот ишлаб чиқариш ҳоллари пасаймоқда, тайёрлаган моллари ҳам омборларда ўтмас матоҳ бўлиб чанг босиб ётипти. Янада ачинарлиси, мулк шакли ўзгартирилиб қоғозда ҳиссадорлик жамиятларига айлантирилган корхоналарда ишда бирор янгилик сезилмаяпти. Шундай экан, давлатимиз раҳбари қайта-қайта таъкидлаётганликларидек, билимли, истеъдодли, фидойи ёшларни раҳбарлик лавозимларига дадил кўтариш, уларга энг масъулиятли ишларни ҳам ишониб топшириш лозим.

Ислоҳот нафақат раҳбарлар, балки барча одамлар онгидаги ўзгаришдир. Улар янгича фикрлай олгандагина янгича ишлай оладилар. Бу оммавий ахборот воситалари зиммасига ҳам жуда катта масъулият юкламоқда. Улар бугунги куннинг долзарб вазифаларини ҳар бир замондошимиз онгига ва қалбига етказишлари зарур.

Президентимизнинг уч вилоят кенгаши сессияларида сўзлаган нутқларида баён этилган кўрсатмаларни изчил бажариш ислоҳотларни янада жадаллаштириш, Ватанимиз равнақи, халқимиз фаровонлигини оширишнинг омилидир.

БУГУНГИ КУН НАФАСИ

МАМЛАКАТИМИЗДА

• Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов 11 ноябрь куни мамлакатимизда меҳмон бўлиб турган Москва ва Бутун Русия патриархи Алексий II ни қабул қилди. Алексий II кеча Ўзбекистон мусулмонлари идорасига ҳам ташриф буюрди. Бугун у Бишкекка боради.

• Кеча Конрад Аденауэр номидаги жамғарманинг Тошкентдаги минтақавий ваколатхонасида «Эркин иқтисодий ҳудудлар ва Ўзбекистонда уларни ривожлантиришда Товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар палатасининг ўрни» мавзуидаги семинар ниҳоясига етди.

• Қорақалпоғистоннинг Мўйноқ шаҳрида кенг расталари ва юздан ортиқ дўкони бўлган катта бозор очилди.

• Андижон механика заводида плёнка остига чигит экишга мослаштирилган сеялкани ишлаб чиқариш йўлга қўйилди. Бу ерда 1997 йил экин мавсумигача 3 мингта ана шундай сеялка ишлаб чиқариш мўлжалланмоқда.

• Бухорода «Камолот» жамғармаси ташаббуси билан белорус ва туркман ёшлари вакиллари билан учрашув ўтказилди. У Амир Темурнинг 660 йиллиги ва Бухоронинг 2500 йиллигига бағишланди.

• Кеча Валюта биржасида бўлиб ўтган навбатдаги савдода 1 АҚШ долларининг қиймати 48 сўм 10 тийин даражасида қайд этилди.

ҲАМДЎСТЛИКДА

• Грузия мухторияти ҳисобланган Жанубий Осетияда шу вақтгача мазкур мухторият Олий Кенгаши раиси лавозимида ишлаб келган Людвиг Чибиров президент этиб сайланди. Грузия Президенти Эдуард Шеварднадзе бу сайлов қонунга зид эканлигини айтди.

• Ҳозир «Россия — Белоруссия» иттифоқига раҳбарлик қилаётган Белоруссия Президенти Александр Лукашенко бугун Россия парламентининг қуйи палатаси — Давлат думасида икки мамлакат ўртасидаги интеграцияни янада чуқурлаштириш мавзусида маъруза қилади.

• Қирғизистонга қарашли бўлган, Чимкент-Деҳли йўналиши бўйлаб парвоз қилаётган «ИЛ-76» йўловчи самолёти ҳалокатга учради. Ундаги камида 350 киши ҳалок бўлган, деб ҳисобланмоқда.

• Кутаисидан 40 километр наридаги тоғ йўлида йўловчи автобуси 80 метрли жарга қулаб тушиши оқибатида 22 киши ҳалок бўлди. Дастлабки маълумотларга қараганда ҳайдовчи инфаркт бўлганлиги сабабли у автобусни бошқара олмай қолган.

• 16 ноябрь куни Бойқўнғир космодромидан Россия Марсга автомат мажмуасини учириш ниятида. У Қизил сайёра сатҳига 1997 йилнинг 12 сентябрида қўниши режаланган.

ХОРИЖДА

• Малайзия пойтахти Куала-Лумпурда Президент Ислом Каримовнинг «Ўзбекистоннинг ўз истиқлол ва тараққиёт йўли», «Ўзбекистон: бозор муносабатларига ўтишнинг ўзига хос йўли», «Ўзбекистон иқтисодий ислоҳотларини чуқурлаштириш йўлида» китобларининг тақдимоти бўлди.

• Кеча Коҳирада «Яқин Шарқ иқтисодиёти» мавзуида уч кунлик халқаро иқтисодий анжуман иш бошлади. Унда 80 дан ортиқ мамлакатларнинг ташқи ишлар ва иқтисодиёт масалалари билан шуғулланувчи вазирлари иштирок этмоқда.

• Хитойнинг валюта захиралари мамлакат бутун тарихи давомида энг кўп — 95 миллиард 360 миллион долларга етди.

• Президент томонидан истеъфога чиқарилган Покистоннинг собиқ Бош вазири Беназир Бхутто унинг ҳукуматида вазир лавозимида бўлган ва ҳозир ҳибсга олинган турмуш ўртоғини зудлик билан озод этиш юзасидан Лаҳор олий судига мурожаат этди. Маълумки, Беназир Бхутто ҳукумати коррупцияда айбланиб, истеъфога чиқарилган эди.

• Нуфузли халқаро «Аср автомобили» бирлашмаси XX асрнинг энг яхши машинаси учун танлов эълон қилди. Тўрт турдаги — оилавий, спорт, сайёҳлик ва олий даражали энг яхши автомобиллар номи халқаро ҳайъат томонидан 1999 йил декабрь ойида эълон қилинади.

• Афсонавий «чарм қўлқоп» устаси Майк Тайсон Жаҳон бокс уюшмаси томонидан АҚШнинг Лас-Вегас шаҳрида жаҳон чемпионлиги учун ўтказилган беллашувда Эвандер Холифилдга ютқазди. У 11-раунд бошида нокаут бўлди.

ЁШ ТАДБИРКОРЛАР ГУРУҲЛАРИ

Тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш республика маркази ва Германиянинг «Жисо консалт» техник ҳамкорлик фирмаси мутахассислари келишувга мувофиқ, «Камолот» жамғармаси Тошкент шаҳар бўлими қошида тадбиркорлик ва бизнесга кириш ўқув гуруҳини очиб, машғулотларни бошлаб юбордилар. Ўқув гуруҳининг дастлабки аъзолари жамғарма туман бўлимларининг ижрочи директорлари, жамоатчилик марказларининг раислари ва талабалардан иборат бўлиб, тадбиркорлик ва маркетинг асослари, ишлаб чиқаришни ташкил этиш каби махсус курсларни ўрганмоқдалар.

Шуни айтиш керакки, дастлабки машғулотлардаёқ ушбу ўқув гуруҳларига қизиқишнинг катта эканлиги аён бўлди. Тингловчилар ўзларининг озиқ-овқат, радиоэлектрон ва экология соҳасидаги режалари билан ўртоқлашиб, бу ғоялар бўйича қизғин фикр алмашдилар. Кейинчалик бундай курсларни туман бўлимлари ва жамоатчилик марказларида ҳам очиш режалаштирилмоқда.

Бахтиёр ҲАЙДАРОВ.

СИНОВ ТУРКУМИ ЖЎНАТИЛДИ

Илгари хабар берганимиздек, яқинда мамлакатимизнинг қишлоқ хўжалиги машинасозлиги тармоғининг йирик корхоналаридан бири Тошкент трактор заводи очиқ турдаги давлат акционерлик жамиятига айлантирилди. Корхона ишчиларининг қарорига мувофиқ акционерлик жамиятининг Низом жамғармаси давлат, жамоа мулки ҳамда «Ўзсаноатқурилиш» ва «Ўзқишлоқтаъминоттаъмир» корпорацияси маблағи ҳисобидан шакллантирилди.

Эндиликда корхона ўз акцияларини чиқаради. Унинг 37 фоизи эркин сотувда бўлиб, 15 фоизи эса энг яхши ишчиларини рағбатлантириш — яъни мукофотлаш учун йўналтирилади. Қолган қисми таъсисчиларга бўлиб берилади.

Ҳозир машинасозлар АҚШнинг таниқли компанияси билан ҳамкорликда кўп ишларни бажара оладиган ҳайдов тракторларини ҳамда пахта териш машинаси учун кўп қувватли тракторларни ишлаб чиқариш бўйича музокаралар олиб бормоқдалар.

Яқинда корхонада яна бир янгилик содир бўлди. Конвейердан дизель моторли тракторларнинг тажриба синов туркуми қишлоққа жўнатилди.

Очил ҲАЗРАТОВ.

Тажриба-конструкторлик бюроси юртимиз иқтисодиётини ривожлантиришда ўз муносиб ҳиссасини қўшмоқда. Улар ҳозирги кун талаби асосида меҳнат қилиб кичик корхоналарга мўлжалланган турли хилдаги дастгоҳлар ва линиялар ишлаб чиқаришмоқда.

СУРАТДА: шу корхонанинг йиғув цехи чилангари Ринат Пигматуллин (чапда); (ўнгда) 21 йилдан буён токарлик вазифасини бажариб келаётган Григорий Херсонский.

Рашид Галиев олган суратлар.

Обуна — 97

«ОҚШОМ» СИЗНИНГ ГАЗЕТАНГИЗ

«Тошкент оқшоми» газетаси учун 1997 йилга обуна давом этмоқда. Обуна нархи уйга ёки абонент қутисига етказиб берилишига қараб қуйидагича белгиланган:

УЙ МАНЗИЛИГА

Бир ойга — 99 сўм
Уч ойга — 297 сўм
Олти ойга — 594 сўм
Бир йилга — 1188 сўм.

АБОНЕНТ ҚУТИСИГА

Бир ойга — 79 сўм
Уч ойга — 237 сўм
Олти ойга — 474 сўм
Бир йилга — 948 сўм.

ИНДЕКС — 64690.

«Тошкент оқшоми»га Ўзбекистон Республикасининг бутун ҳудудида чекланмаган миқдорда обуна қабул қилинади.

Ўзбекистон Республикаси Давлат мулкини бошқариш ва тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш давлат қўмитаси, молия вазирлиги, шунингдек бошқа идораларнинг мутахассислари томонидан ишлаб чиқилган Хусусийлаштириш инвестиция фондларини (ХИФ) барпо этиш ва ривожлантириш дастури қандай амалга оширилмоқда? Унинг моҳияти нималардан иборат? Кўпчиликни қизиқтирган ушбу саволларга жавоб олиш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Давлат мулки қўмитаси раисининг биринчи ўринбосари, қимматли қоғозлар бозори фаолиятини мувофиқлаштириш ва назорат қилиш маркази бош директори Абдулла АБДУҚОДИРОВга мурожаат этдик.

Ислоҳотлар йўлидан

ХИФ ДАСТУРИ АСОСИДА

— Абдулла Мамасоатович, айтингчи, кимлар Хусусийлаштириш инвестиция фондлари дастури ташкилотчиси ва иштирокчиси ҳисобланади?

— Давлат мазкур дастурни амалга ошириш учун Давлат мулкини бошқариш ва тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш давлат қўмитаси орқали ишчи гуруҳини ташкил этган. Унинг бажарилиши устидан назорат Ўзбекистон Республикаси Давлат мулкини бошқариш ва тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш давлат қўмитаси ҳузуридаги қимматли қоғозлар бозори фаолиятини мувофиқлаштириш ва назорат қилиш маркази зиммасига юкланган. Адлия вазирлиги ХИФларни давлат рўйхатидан ўтказиши керак. Давлат мулкини бошқариш ва тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш давлат қўмитаси қимматли қоғозлар бозори фаолиятини мувофиқлаштириш ва назорат қилиш маркази орқали Молия вазирлиги ва Адлия вазирлиги билан ҳамкорликда ХИФлар фаолиятини бошқарадиган меъёрий ҳужжатларни ишлаб чиқади ва тасдиқлайди. «ВАҚТ» миллий депозитарийси ХИФларга хизмат кўрсатиш учун ягона депозитарий технологиясини ишлаб чиқиш ва жорий этишни таъминлайди. Лойиҳани амалга оширишда юқорида санаб ўтилган ташкилотлардан ташқари яна қуйидагилар иштирок этади. ХИФнинг қимматли қоғозлар мажмуини шакллантирадиган ва сармояларини бошқарадиган бошқарувчи компаниялар; «Тошкент» республика фонд биржаси; ХИФлар акцияларини тарқатадиган фонд магазинлари;хизмат кўрсатадиган банклар; ХИФларнинг акциядорлари бўлган Ўзбекистон Республикаси аҳолиси (уларнинг иштирокисиз дастурни амалга ошириб бўлмайди).

ХИФнинг ҳар қандай акциядори қимматли қоғозлар бозоридаги ўзгаришлардан четда қолмайди. Бундай ўзгаришлар туфайли пайдо бўладиган даромад ва зарарлар акциядорлар ҳисобига ўтади. Шунинг учун ҳам акциядор бўлишни истаган шахс инвестиция сиёсатидан (хавфли, юксак даромадли, сустроқ, хавфи кам, барқарор сармояга йўналтирилган, вазмин, бу йўналишларнинг иккала қутбини ҳам бирлаштирган) келиб чиққан ҳолда ўзи истаган ХИФни танлаб олишга ҳақли. Манфаатдор шахслар томонидан қаллоблик ҳаракатлари содир этилмаслиги учун қаллоблик ҳамда аҳоли маблағларини шахсий бойлик орттириш йўлида ишлатишга йўл қўймайдиган механизм барпо этилган.

— ХИФлар бошқа инвестиция фондларидан нимаси билан фарқ қилади?

— Бу фондлар фаолиятининг хусусиятлари мана бундай: инвестиция фондларининг асосий (низом) маблағи пул маблағлари билан ҳам, қимматли қоғозлар ҳамда кўчмас мулк билан ҳам тўланиши мумкин. ХИФларнинг асосий (низом) маблағи фақатгина пул маблағларидан ташкил топади. ХИФлар акцияларининг номинал нархи 100 сўмдан ошмайди. Инвестиция фондлари акцияларининг номинал нархлари эса кўзда тутилмаган. ХИФлар ўз акцияларини жисмоний шахсларга сотади, инвестиция фондлари эса ўз акцияларини тарқатадиган сармоядорлари чекланмагандир. Фақат ХИФларгина имтиёзли давлат кредитларини олиш ҳуқуқига эга, улар бошқа қарз воситаларини жалб этиш ҳуқуқига эга эмас. ХИФлар акциядорлардан ўз акцияларини қайтариб сотиб олмайди. Инвестиция фондлари эса акциядорларининг талабига биноан ўз акцияларини қайтариб сотиб олади.

Шу ўринда яна бир нарсани таъкидлаб ўтишни жоиз деб, топдим. Яъни номинал нархи 100 сўм бўлган акциялар шу нархда сотилиши керак. Агарда бир нечта ХИФ мавжуд бўлса, унда ҳар бир фуқаро ҳар бир ХИФнинг 100 тагача акциясини сотиб олиш ҳуқуқига эга.

— ХИФларга имтиёзли давлат кредити қандай шартлар асосида берилади ҳамда унинг акциядорларга қандай фойдаси тегади?

— Ўзбекистон Республикаси Давлат мулкини бошқариш ва тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш давлат қўмитасидан хусусийлаштирилган корхоналарининг акцияларини сотиб олганидан кейин ҳар бир ХИФга мажбурий равишда кредит берилади. Бу акциялар қийматининг камида 1/6 қисмини ХИФ ўзининг маблағидан тўлайди. Акцияларнинг қолган 5/6 қисми кредит ҳисобидан сотиб олинади. ХИФларга кредит етти йиллик муддатга берилади. Шуни айтиш лозимки, ХИФлар кредитни расмийлаштирилган йилдан кейинги дастлабки тўрт йил мобайнида кредит бўйича тўлов ҳамда бу кредит бўйича фоиз тўламайди. Кредит бўйича фоизлар расмийлаштирилгандан кейинги бешинчи йилдан бошлаб кредитнинг тўланмаган қисмини Ўзбекистон Республикаси Марказий банки кредит бўйича фоизлар тўлаш бошланган йилда ўрнатган қайта молиявий таъминот ставкасининг 2/3 қисмига кўпайтирилган миқдорда ҳисобга ўтказилади. Давлат томонидан ХИФлар дастури учун тақдим этилган барча корхоналарнинг акциялари номинал нархида сотилади.

— Кредит қўлланилиши ХИФларнинг акциядорларига нима беради?

— ХИФ корхоналар акциялари бўйича дивиденд олиб, уларни ўз акциядорлари ўртасида тақсимлайди. Корхоналар акциялари бўйича дивидендлар қанча кўп бўлса, ХИФлар акциялари бўйича дивидендлар ҳам шунча кўп бўлади. Мисол учун акциядор ХИФнинг битта акцияси учун 100 сўм тўлайди, давлат эса корхоналарнинг битта акцияси учун кредит сифатида 500 сўм беради. ХИФ етти йил мобайнида 600 сўмлик акцияга эга бўлиб, барча акциялар бўйича фойда олади ҳамда фойдани ўз акциядорлари ўртасида тақсимлайди. ХИФларга таклиф қилинадиган корхоналарнинг акциялари ҳозир биржа бозорида ўзининг номинал нархидан анча баланд юради.

— ХИФлар давлатдан қандай акцияларни сотиб олиши мумкин?

— ХИФлар дастурини бажаришнинг дастлабки босқичида бу республиканинг 4000 та йирик корхонаси орасидан танлаб олинган 300 та рентабелли акционерлик жамиятининг акциялари бўлади.

— Нима учун давлат аҳолининг ўз маблағларини бевосита корхоналарнинг акцияларига эмас, ХИФларнинг акцияларига сарфлашидан манфаатдор?

— Аҳолини қимматли қоғозлар бозорида иштирок этишга жалб қилиш учун ҳар қандай сармоядор ўзини дадил ҳис қила оладиган кўприк керак. Бизни турли туман найранглардан ҳимоя қиладиган ҳамда бозорда мавжуд хавфни мувозанатга келтирадиган ХИФлар худди мана шундай кўприк бўлиши лозим. Инвестиция фондлари омонатчиларнинг бозорни жиддий тарзда ўрганишга кетадиган вақт ва кучини тежайди ҳамда омонатчилар манфаатини бирлаштиради. ХИФлар бўлажак сармоядорларга қимматли қоғозлар бозори ҳақида дастлабки маълумотни берадиган ташкилотдир. Худди шунинг учун ҳам давлат ХИФлар дастурини тўла равишда амалга ошириш учун барча ишни қилади. Чунки уни ишлаб чиқишда оммавий хусусийлаштиришнинг жаҳонда бор тажрибаси ҳисобга олинган.Дастурнинг пайдо бўлиши халқаро молия ташкилотлари ҳамда ривожланган мамлакатлар ҳукуматларининг эътиборини тортди. Улар ҳозир бу лойиҳанинг амалга оширилиши жараёнини катта қизиқиш билан кузатиб турибди.

Суҳбатдош Гулзода МАМБЕТОВА.

«Учқун» ҳиссадорлик жамияти меҳнаткашлари томонидан турли хилдаги халқ истеъмоли буюмлари ишлаб чиқарилмоқда. Уларнинг ҳар бири, айниқса, кейинги вақтда тайёрланган дастурхон ва сочиқларнинг термаси кўплаб уй бекаларига маъқул бўлмоқда. Бу термаларга корхонада гул босилиб, сифат жиҳатидан мукаммаллаштирилиб, сўнг харидорларга жўнатилаётир.

СУРАТДА: гул босиш цехининг моҳир ишчиларидан смена устаси Дилфуза Орипова ва Дилдора Усмоновалар матонинг сифатини кўздан кечиришмоқда.

Рустам Шарипов олган сурат.

Йўловчи транспорти корхоналарида

МАНЗИЛНИ ЯҚИН ҚИЛИБ

Бозор иқтисодиётига ўтиш даври муаммоларини 1-троллейбус жамоаси ҳам уддабуронлик билан ечиб боряпти. Турли миллат вакилларидан таркиб топган 400 кишилик аҳил жамоа ҳамжиҳатликда пешона тер тўкиб ҳар куни троллейбусда 13 217 чақирим йўл босишяпти. Тонг саҳардан 76 та машина саройдан чиқиб, белгиланган бекатларни бир-бири билан туташтирмоқда.

— Излаган имкон топади, деганларидек имконият даражасида ишлаяпмиз. Ютуқларимизнинг гарови кадрлар танлаш, жой-жойига қўйиб ишлатиш ва қўнимсизликка барҳам беришдадир, — дейди сарой тасарруф бўлими бошлиғи Собир Аббосов. — Тўғри, ҳозир бизда ҳайдовчилар етишмайди, ёш кадрларга муҳтожмиз. Бу жиддий муаммони тезда бартараф этиш мақсадида ўқув комбинатида ҳайдовчилар тайёрлаш курси ташкил этилди. Ҳозир бу ерда бўлажак троллейбус бошқарувчилари таҳсил олмоқдалар. Кейинги икки ойда 8 та ҳайдовчи сафимизни тўлдирди. Яна 12 та ҳайдовчи жамоамизга келиб қўшилиш арафасида. Режаларимиз амалга ошгудек бўлса, аҳолига хизмат кўрсатиш самарадорлиги янада ошади.

Ҳар бир жамоанинг машъали бўлади. Троллейбусчилар орасида 12-йўналишни «машъал» дея фахрланишади. Яқинда бу йўналишга хавфсиз юрувчилар устаси Эркин Хидиров сардор этиб тайинланди. Йўналиш ҳайдовчилари ўзларига малакали ҳамкасбларининг ишбоши бўлганидан қувониб ишламоқдалар. Ҳозир бу йўналиш ҳамшаҳарларимизга талаб даражасида транспорт хизмати кўрсатмоқда. «Ўзбекистон» метроси — Чилонзор — 22 мавзеси оралиғи 13,1 чақирим бўлиб, ҳар куни 8 та машина 15 бекатни бир-бирига туташтиради. Ҳайдовчилик касбининг фидойиси Зокир Мирзаев, Хайрулла Тўлаганов, Икром Холманов, Мурод Мирзараимовлар кундалик йўловчилар ташиш режаларини бажаришяпти.

Шунингдек, «Шаҳар белбоғи» деб фахрли ном олган 14-троллейбус йўналиши ҳайдовчилари ҳам бу машъаллардан қолишмаяпти. Бу йўналишда 20 та машина ҳаракат қилади. Ҳар бир машинанинг техник созлигини йўналиш бошлиғи Абдумалик Муллажонов назоратдан ўтказади. Машина салонлари ҳамиша озода, саранжом-саришта, ўриндиқлари мустаҳкам ва ойналари ярақлаб туради.

Йўналиш илғори Зинаида Новикова ҳақида кўп илиқ сўзларни айтиш мумкин. Бу аёл умрининг кўп йилини йўлда — троллейбус ҳайдаш билан ўтказди. Ўнлаб шогирдлар етиштириш билан бирга миллион чақирим йўлни хатарсиз босиб ўтиш бахтига ҳам муяссар бўлди. Моҳир уста бошқарган машина бирор марта йўналишдан қайтиб келган эмас. Ҳайдовчининг яна бир ажойиб фазилати ёшларга касб ўргатишда талабчан. Унинг кўмагида ҳайдовчилик санъатини ўрганган шогирд умрбод қийналмайди.

Зобитлар уйи — «Зенит» заводи орасида 22-троллейбус йўналишларининг йўлга қўйилиши айни муддао бўлди. Юнусободликларнинг троллейбус хизматига бўлган талаб ва эҳтиёжини қондиришда яна бир қулайлик яратилди.

Масофаси 13,6 чақиримли йўналишда 12 та машина ҳаракат жадвалига қатъий амал қилган ҳолда аҳоли манзилини яқин қиляпти. Сардор Раҳматилла Аристонов йўналишни билимдонлик билан бошқаради. Бу талабчан устоз майда-чуйда таъмирлаш ишларини йўлда ҳам созлаб кетаверади. Унинг «қанот»и ҳисобланган Абдурашид Ҳошимов, Йўлдош Умаров, Андрей Конунниковлар аҳолига юксак маданий хизмат кўрсатиш билан бирга ярим миллион масофадан зиёд йўлни хатарсиз босиб ўтган моҳир усталардир. Улар ҳар доим бир-бирларига мададкор, маслаҳатчи ва беллашувда камарбасталар. Бу ҳайдовчиларнинг қувончли ютуқлари троллейбус хўжалигини моддий томондан тиклашда самарали ҳисса бўлиб қўшиляпти.

Саройда яна бир хизмат бор. Бу хизмат кишилари ҳақида ҳам алоҳида сўз юритмоқ жоиз. Бу таъмирловчилар жамоасидир.

— Жамоамиз 36 нафардан иборат чилангар, силлиқловчи, электрчи, баллончи ва бошқа касб эгаларидан ташкил топган, — дейди биз билан суҳбатда цех бошлиғи Файзулла Файзиев. — Айниқса, носоз троллейбусларни тузатишда ака-ука Ҳуснитдин, Муҳитдин ва Ҳусан Камоловлар ибрат бўлишяпти. Созлаш техникасининг етакчиси Анатолий Аладатов, Евгений Белий, Толиб Салимжонов, Анатолий Исроилов, Юрий Иванов, Ғафур Ғуломқодировлар ҳар бир дақиқадан унумли фойдаланишга интиладилар.

Саройда инсон меҳнати улуғланади, қадрланади. Бир гуруҳ илғор ҳайдовчиларга бир йўла бир нечта янги уй берилганлиги ҳақидаги хушхабар бизни қувончга тўлдирди. Иқтидорли ҳайдовчилар Аропхўжа Аъзамов, Фазлитдин Абдураҳимов, Аҳрор Кўчқоров сингари ҳайдовчилар эндиликда янги, кенг, ёруғ ва шинамгина уйда яшаш бахтига муяссар бўлдилар.

Сарой касаба уюшмаси томонидан фахрийлар, беморлар, кўп болали оилалар, уруш қатнашчиларига моддий ёрдам кўрсатилмоқда. 10 та троллейбусчи даволаниш масканларига соғлиқларини тиклаш учун юборилди, 20 кишига сув спорти саройига бепул йўлланма берилди.

Фаттоҳ АБДУРАҲИМОВ.

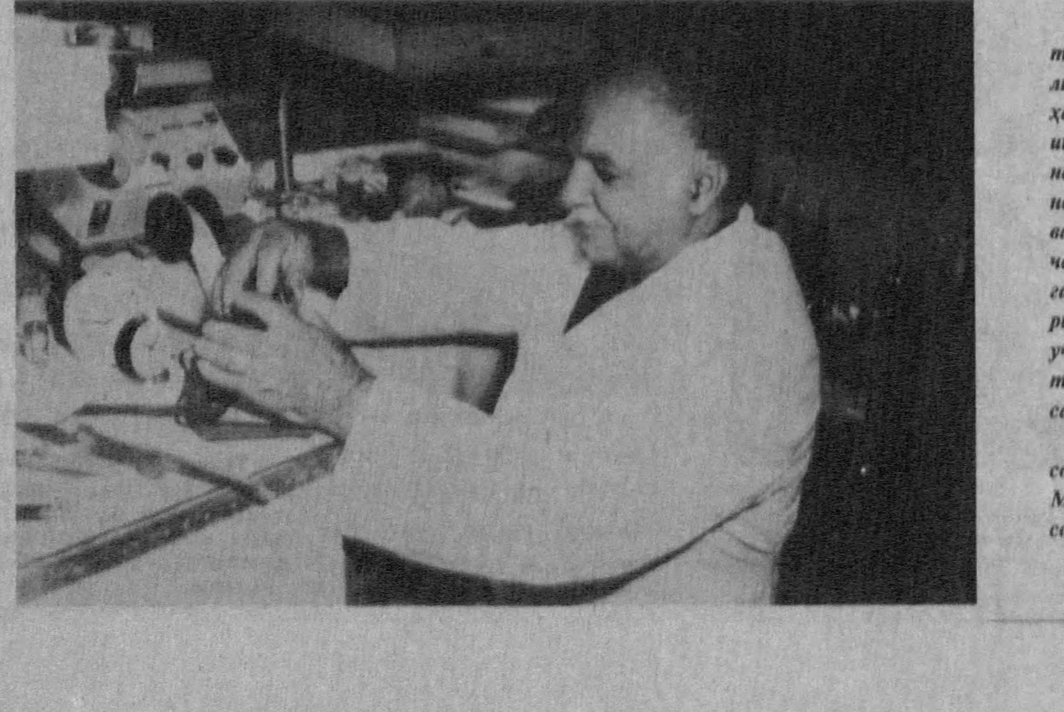

Тошкент шаҳридаги бир нечта маиший хизмат ҳиссадорлик жамиятлари орасида «Марҳабо» ҳиссадорлик жамияти ишчи-хизматчиларининг меҳнати алоҳидадир. У ерда меҳнат қилаётган турли ёшдаги ва турли миллат вакиллари барча маҳорат ва билимларини ишга солиб шаҳарликлар ва шаҳримизга келаётган меҳмонлар учун маданий хизмат кўрсатишни ўз олдиларига қўйган юксак бурч деб санашади.

СУРАТДА: жамиятнинг соат тузатиш устаси Семён Мушибоев. У 30 йилдан буён шу соҳада меҳнат қилади.

Усмон Усмонов олган сурат.

Маънавият — олий қадрият

ЎСМИР ВА ҚОНУН

Давлатимиз мустақилликка эришгандан буён озод юрт келажаги бўлган ёшлар камолоти йўлида улкан ишлар амалга оширилмоқда. Республикамизда жисмоний тарбия ва спортни янада ривожлантириш мақсадида олиб борилаётган кенг қамровли ҳаракатларни жаҳон аҳли эътироф этмоқда. Юртимиз мустақилликка эришгандан сўнг таъсис этилган илк нишон «Соғлом авлод учун» деб аталди. Ёшларнинг ҳар томонлама камол топиши, уларда чуқур билим, юксак маънавият ҳосил қилиш, ватанпарварлик, меҳнатсеварлик фазилатларини юксалтириш, замонавий ишбилармонлик, тадбиркорлик ва омилкорликни шакллантириш учун қулай шарт-шароит яратиш мақсадида «Камолот» жамғармасининг ташкил этилиши — давлатимизда ўсмирлар ва ёшларга оид сиёсатнинг нақадар изчил ва кенг кўламли эканлигидан далолат беради. Аммо шу билан бирга бугунги ўтиш даврида таълим-тарбия соҳасида бир қатор муаммоларнинг юзага келганлиги ҳам сир эмас. Айниқса, ўсмирлар ўртасидаги қонунбузарлик ҳолатлари, мактаб ўқувчилари ва бозор, савдо-сотиқ ишлари билан боғлиқ масалалар, маориф тизимидаги мавжуд муаммолар тезда ҳал этилиши лозим бўлган долзарб вазифалардан ҳисобланади. Яқинда Қори Ниёзий номидаги педагогика фанлари илмий-тадқиқот институтида «Вояга етмаганлар ғайриқонуний хулқ-atворини ижтимоий-педагогик профилактикаси субъектлари ҳамкорлиги» мавзусида ўтказилган семинар-кенгашда юқоридаги муаммолар кенг муҳокама этилди. Анжуманни Тошкент шаҳар ҳокимининг ўринбосари Шуҳрат ЖАЛИЛОВ очди ва олиб борди. Қуйида ушбу семинар-кенгаш қатнашчиларининг фикр-мулоҳазалари билан танишасиз:

> ***«Тарбия бизлар учун ё ҳаёт — ё мамот, ё нажот — ё ҳалокат, ё саодат — ё фалокат масаласидир».***
> ***Абдулла АВЛОНИЙ.***

Ҳамидулла ЙЎЛДОШЕВ,
Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирининг ўринбосари, Тошкент шаҳар Халқ таълими бош бошқармасининг бошлиғи:

— Бозор иқтисодиётига ўтиш даврида халқ таълими соҳасида ҳам қатор муаммолар пайдо бўлганлиги сир эмас. Уларнинг илдизи жуда кўп омилларга бориб тақалади. Маорифдаги ислоҳотларнинг йўналиши мактабларни фақатгина иқтисодий жиҳатдан қўллаб-қувватлаш эмас, балки уларнинг нуфузи, таълим сифатини оширишга ҳам қаратилмоғи лозим. Мактаблар фаолиятида эришилган анъанавий ютуқларни янада ривожлантирган ҳолда таълим-тарбияга янгича ёндошув муносабатларини шакллантириш керак. Масалан, анжуманда бир синфда кўпи билан 10—15 та ўқувчига дарс ўтиш мақсадга мувофиқ эканлиги айтилди. Аммо шуни айтиш кераккки, мисол учун Кореяда бир синфда 50, Туркияда эса 70 нафаргача ўқувчи таълим олади. Шундай экан, биз ҳозир ундан ҳам долзарб муаммоларнинг ечимини топишга эътиборни қаратишимиз лозим.

Илгари мактаблардаги тарбияси оғир ўсмирларга нисбатан фақатгина уларни гуноҳига яраша жазолаш усули қўлланиларди. Ҳозир эса бундай йўл тутиб бўлмаслиги аён. Аввало ўсмирни қонунга зид хатти-ҳаракатларга ундаган омилларни аниқлаш, яъни унинг оилавий аҳволи, атрофидаги муҳит, синфдошлар ўртасидаги муносабатлар, ниҳоят, ўқувчининг шахсий қизиқиш доирасини чуқурроқ ўрганиш лозим. Болаларнинг ишлаб пул топишга бўлган интилишларини қоралаш эмас, балки бунинг учун уларга зарур шароитлар яратишимиз керак. Токи ёшликдан фарзандларимизда мустақил моддий-иқтисодий тушунчалар шаклланиб борсин. Бу — ҳозирги давр талаби.

Ҳожиакбар БАХТИЁРОВ,
Республика «Маҳалла» хайрия жамғармаси Тошкент шаҳар бўлимининг раиси:

— Мустақил юртимизда ташкил топаётган демократик бошқарув тизимининг дастлабки бўғинини маҳаллалар ташкил қилади ва бу ҳол маҳалладан ёшлар тарбиясига оид ташкилотлар, жамоатчилик идоралари, ишлаб чиқариш корхоналари, тижорат тузилмалари ва ота-оналарнинг биргаликдаги тарбиявий хатти-ҳаракатлари самарали бўлишини тақозо этади.

Фарзандларимизнинг комил инсон бўлиб етишишларида маҳалла ҳудудидаги ижтимоий-иқтисодий ва ахлоқий муҳит бош мезон бўлиб хизмат қилади.

Шуни таъкидлаш керакки, шаҳримизда ишлаб чиқилган «Мактаб — маҳалла — оила» ҳамкорлиги дастури бошқа давлатларда учрамайдиган ноёб дастур ҳисобланади. Негаки, бунда ўзбек миллий тарбиясининг ўзига хослиги, кўҳна қадриятлар ва замонавий турмуш тарзининг уйғунлиги ўз ифодасини топган. Маҳалла — Ватан ичра кичик Ватан деймиз. Шундай экан, унга меҳр-муҳаббат назари билан боқиб, мавжуд муаммоларни маҳалла аҳли билан биргаликда ҳал этишимиз лозим эмасми?!. Афсуски, баъзан кўп қаватли уйлардаги маҳаллаларда сансалорлик ҳолларини кўрамиз. Ҳатто баъзи уйларнинг атроф-йўлаклари ҳам супуриб-сидирилмайди, дуч келган жойга ахлатлар тўкилаверади. Шу атрофда яшовчилар эса бу манзараларга бефарқ қарашга одатланган. Хўш, бундай шароитда ўсган ўсмирдан қандай тарбияни кутиш мумкин?

Яқин вақтларгача кўпгина маҳаллалардаги ариқчалардан зилол сувлар оқиб турар, кексалар сувни ифлослантириш гуноҳи азимлигини қайта-қайта уқтиришарди. Ҳозир-чи? Эрталаб йўлак ва эшик атрофларини супуриб-сидириб, билибми, билмайми ахлатни ариққа тўкаётган қизлар, келинларимизнинг фарзандлари, набираларимиздан нимани кутиш керак?

Спорт — ёшлар тарбияси учун муҳим восита бўлиб, ҳукуматимиз жисмоний тарбия ва спортни янада ривожлантириш учун катта ғамхўрлик кўрсатмоқда. Аммо кўпгина мактаб ва маҳаллалардаги стадионлар, спорт майдончалари ночор аҳволда эканлиги маълум. Очиғини айтганда, ҳамма камчиликларни иқтисодий муаммоларга боғлаб, молиявий қийинчиликларни баҳона қилиб кўрсатаверишга ўрганиб қолганмиз. Ҳолбуки, спорт майдончаларини маҳалла аҳли билан баҳамжиҳатликда тартибга келтириш мумкин-ку! Аксинча, кўпгина маҳаллаларда тўйхона, дўкон ва гаражлар қурилгани ҳолда спорт майдончалари «унутиб» қолдирилади.

Маҳаллаларимиздаги тартиб-осойишталик посбонлари бўлган ҳудуд инспекторларининг ишларини ҳам ҳар доим ижобий баҳолаш қийин. Негаки, баъзи милиция ходимлари маҳалла қўмитаси, мактаб билан ҳам алоқа қилмасдан, ҳудуддаги оилаларнинг яшаш шароитлари билан яқиндан танишмай, ўзларича иш тутадилар. Масалан, ўзи билмаган ҳолда кичик хатога йўл қўйган ёки ўртоқлари билан бозорда савдо қилаётган ўсмирни тутиб, жазолашдан олдин унинг оиласи, маҳалла кенгашининг раиси, мактабдаги муаллимлари билан суҳбатлашса, айни муддао бўлар эди.

Акбар АСҚАРОВ,
Шайхонтоҳур туманидаги «Сарҳумдон» маҳалласининг оқсоқоли:

— Юртимизнинг буюк келажаги бугунги ёшларимизнинг нечоғлик пухта билим, таълим-тарбия олишларига боғлиқ. Ўсмирлик даврини ёш ниҳолга қиёслаш мумкин, у тўғри ва соғлом ўссагина келажакда кўзланган мақсадга етишиш мумкин. Маҳалламиз кенгаши ва мактаб раҳбарияти биргаликда маҳалла-мактаб ҳамкорлигини кенг йўлга қўйганмиз. Мактаб директори барча муаммо ва олиб борилаётган ишлар билан маҳалла кенгаши аъзоларини мунтазам таништириб боради. Маҳалладаги нуроний кексалардан иборат нуфузли комиссия тез-тез мактабга ташриф буюриб, ўқувчиларнинг юриш-туриш, хулқ-атвори билан танишадилар, уларга ахлоқ-одоб, илм олишнинг бисёр хосиятлари ҳақида панд-насиҳатлар қиладилар. Биласизми, кексаларнинг бундай ташрифи ҳар қандай комиссиядан нуфузлироқ таъсир кучига эга. Мактаб ва маҳаллада тез-тез ҳуқуқни ҳимоя қилиш идораларининг вакиллари билан ўсмир ва қонун мавзусидаги давра суҳбатлари уюштирилади. Мана шундай тадбирларнинг натижаси ўлароқ, кейинги бир неча йил ичида маҳалламиздаги ўсмирлар ўртасида бирорта ҳам қонунбузарлик ҳолатлари юз бергани йўқ. Тошкент шаҳар ҳокими ҳузуридаги маҳалла оқсоқоллари кенгашининг тузилганлиги маҳаллалар ҳаётини ҳар томонлама яхшилаш йўлидаги катта қадам бўлди. Негаки, эндиликда шаҳримиз маҳаллаларидаги энг яхши иш тажрибалари, намунали анъаналарни ўрганиб, кенг ёйиш имконияти пайдо бўлди.

Билол АМИНОВ,
элшунос олим:

— Истиқлол туфайли диний эътиқод эркинлиги амалда таъминланиб, бу борада кўпчиликни қувонтирувчи ижобий ишлар амалга оширилди. Айниқса, маҳаллалар муҳитида диний ахлоқ-одоб, тарбиянинг ўрни ва нуфузи, аҳамиятини инкор этиш мумкин эмас. Аммо айни вақтда бу борада битта муҳим масалага эътибор қаратмоқчиман. Маҳалла аҳли, фарзандларимизга диний тарбия берувчи, панд-насиҳатлар берувчи домлаларнинг билими аввало мукаммал, чуқур бўлиши лозим. Яна бир масала — тарбиявий тадбирлар қаерда ўтказилмасин, мактабдами, маҳалладами, аввало улар болаларнинг ёшига мос бўлиши керак. Бу аслида баъзи «тарбиячи»ларнинг савияси, онгига боғлиқ бўлган анчайин оддий талаблардан ҳисобланади. Маълумки, мактабларда ўқитувчиларнинг асосий катта қисми хотин-қизлардан иборат. Мен уларнинг меҳнати, савиясини инкор қилмоқчи эмасман. Аммо ўғил болалардаги шижоат, мардлик, хуллас, ҳақиқий Ватан ҳимоячиси учун зарур хислатларни камол топтириш учун эркак мураббийнинг тарбияси зарур-ку! Баъзи ёшларнинг ҳарбий хизматдан бўйин товлашга уринишларига улар тарбиясидаги мана шундай омиллар ҳам сабабчи эмасмикан? «Маҳалла» хайрия жамғармаси баъзи бўлимларининг тарбиявий фаолиятига ҳам ижобий баҳо бериш қийин. Ахир фақатгина бир-икки тадбирларда 3—4 та кексалар, ночор оилаларга совға-салом улашиш билан мақсадга эришиб бўлмайдику? Азалий удумларимиз, гўзал қадриятларимиз, маънавий меросимизни чуқур ўрганиш ва тарғиб этиш зарурлиги ҳақида кўп таъкидлаймиз-у аммо амалда кўпинча бунинг аксини кўрамиз. Кўчалар, бекатларда аллақандай янграётган алмойи-алжойи «мусиқа»лардан қулоқлар қоматга келади, аммо ўша йигитларга ҳеч ким танбеҳ бермайди.

Абдуваҳоб САМАНДАРОВ,
«Камолот» жамғармаси Шайхонтоҳур тумани бўлими маданий-маърифий ишлар бўлимининг мудири:

— «Камолот» жамғармасининг мактабларда олиб бораётган тарбиявий тадбирлари тобора кенгайиб боряпти. Ҳозир тартиббузар ўқувчига нисбатан фақатгина жазо чораларини қўллаш билан ижобий натижага эришиш қийин. Шунингдек, ягона мактаб формасини жорий этиш ҳақидаги таклифимиз ҳам кўпчилик томонидан маъқулланди. Ўқувчиларнинг кийинишидаги катта тафовутлар уларнинг хулқ-атворига таъсир этмасдан қолмайди. Бундан ташқари болалари тарбиясига бепарво ота-оналарга нисбатан зарур чоралар кўриш лозим. Баъзиларда шундай тушунча мавжудки, улар фарзандларини мактабга беришдими, бас, тарбия, одоб-ахлоқ масаласида ҳам барча масъулиятни мактабга юклашади. Ахир «қуш уясида кўрганини қилади», деган нақл бор-ку! Фарзандлари устидан шикоятлар бўлса, энг аввало айбни ўқитувчилардан қидирувчи баъзи ота-оналар ҳам йўқ эмас. Ўсмирлар тарбияси учун оила, мактаб, маҳалла, «Камолот» жамғармаси, ҳуқуқни ҳимоя қилиш идоралари ва бошқа ташкилотларнинг узвий ҳамкорликдаги саъй-ҳаракатлари зарур...

Ҳадиси Шарифда: «Ёшликда олинган билим тошга ўйилган нақш кабидир», дейилади. Мамлакатимиз Президентининг «Маънавият ва маърифат» жамоатчилик маркази фаолиятини янада такомиллаштириш ва самарадорлигини ошириш тўғрисида»ги Фармонида таъкидланганидек маънавият жамиятимиз ҳаётининг ҳар бир жабҳасида устивор йўналиш бўлиб қолди. Инсон маънавий камолотининг аввали эса ёшликда олинган таълим-тарбиядан бошланади. Мустақил юртимиз ҳаётининг турли соҳаларида юксалиш сари дадил қадамлар ташланаётган ҳозирги кунларда ёш авлод тарбияси энг долзарб вазифа эканлиги аёндир. Семинар-кенгашда ушбу вазифалар юзасидан кўп фикрлар билдирилиб, амалий ишлар режаси белгилаб олинди. Зеро, маънавияти бой халқнинг келажаги буюк бўлади!

Бахтиёр ҲАЙДАРОВ.

Сиҳат-саломатлик

МУҲИМ МАВЗУДА

Шаҳар Саломатлик марказида Тошкент шаҳар Соғлиқни сақлаш бош бошқармасининг ташаббуси билан «Маънавият — юксак қадрият» мавзусида семинар бўлиб ўтди. Унга пойтахтимиздаги даволаш-профилактика муассасаларининг маърузачилар гуруҳи раислари ҳамда санитария маорифи тарғиботчилари келишди.

Йиғилишда Тошкент шифокорлар малакасини ошириш институти тиллар кафедрасининг мудири Турсун Бобохўжаев «Маданият ва маърифат тиббиёт атамаларини қўллашда Республика атамалар қўмитаси тавсия қилган тамойиллар» мавзуида сўзлади. Шунингдек семинар давомида шаҳар ОИТСга қарши кураш марказининг бош шифокори Собир Усмоновнинг «ОИТСга қарши кураш кунига тайёргарлик», шаҳар шифокорлар малакасини ошириш институтининг соғлом турмуш тарзини тарғиб этиш кафедрасининг катта ўқитувчиси Абдуваҳоб Тоҳирийнинг «Дармондорилар аҳамияти» мавзуидаги чиқишлари ҳам тингланди.

Севара НОСИРОВА.

Соғлом авлод учун

УМРИНГ УЗОҚ БЎЛСИН, БОЛАЖОН

Юртимизда болалар саломатлигини яхшилашда сезиларли муваффақиятларга эришилмоқда

Жамиятимизда олиб борилаётган туб ислоҳотлар ўзининг дастлабки меваларини бера бошлагани ҳаммамизга аён бўлиб бормоқда. Бундан бир неча йил аввал миллатимиз муаммосига айланган масалалар айни пайтда кун тартибидан тобора тушиб бораётир. Бу борада республикамиздаги гўдаклар ўлими даражаси ҳақида гапириш мумкин. Зеро, 1990 йилда юртимиз миқёсида тирик туғилиб бир ёшгача етган ҳар 1000 гўдакка 34,6 ўлим ҳолати тўғри келган бўлса, 1995 йилга келиб бу кўрсаткич 26,0 га тушган. Бу йил эса мазкур даража янада пасайиши кутилмоқда.

Саксонинчи йилларнинг охирларида республикамизда бир ёшгача бўлган гўдаклар ўлими муаммо даражасига кўтарилганини кўпчилик эсласа керак. Бу ҳол экологиянинг бузилиши, жойларда тиббиёт ходимларининг етишмаслиги, борларининг ҳам малакаси пастлиги, тиббий хизматнинг нотўғри ташкил этилганлиги билан изоҳланган эди. Юртимиз мустақилликка эришгач, гўдаклар ўлимига чек қўйиш давлат иши даражасига кўтарилди ва 1991 йилдаёқ «Туғруқ ёшидаги аёлларни соғломлаштириш бўйича кечиктириб бўлмайдиган тадбирлар» номли дастур ишлаб чиқилди. Унга кўра гўдаклар ўлимига барҳам бериш учун биринчи навбатда оналарни соғломлаштириш асосий вазифа дея белгиланган эди.

— Дастлабки иш туғруқ ёшидаги жами аёлларни тиббий кўрикдан ўтказишдан бошланди, — дейди Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлигининг оналик ва болаликни муҳофаза қилиш, ҳомиладорликка ёрдам бериш бошқармаси бошлиғи Нурия Туреева. — Саломатлиги кўрикдан сўнг шубҳа туғдирган аёллар рўйхатга олиниб, улар икки гуруҳга бўлинди. Биринчи гуруҳда саломатлиги ёмонлиги туфайли фарзанд кўриши мутлақо хавфли аёллар бўлиб, уларга ҳомиладорликдан сақловчи воситалардан фойдаланиш таклиф этилди. Иккинчи гуруҳга фарзанд кўриши мумкину аммо айни пайтда саломатлиги бунга тўғри келмайдиган аёллар ажратилди. Улар учун ҳомиладор бўлишдан аввал даволанишларига шароитлар яратилди.

Айни пайтда тиббий кўрикдан муваффақиятли ўтган соғлом аёллар ҳам ўз ҳолига ташлаб қўйилмади, уларга кўрсатиладиган тиббий-акушерлик хизмати қайта кўриб чиқилиб, жиддий ўзгартиришлар киритилди. Эскича тартибга кўра аёл хасталикка чалинганда уни терапевт даволар, ҳомиладорлик пайтида эса у гинеколог ҳузурига қатнарди. Фарзанд кўргач соғлиғидан шикояти бўлса яна терапевтга борар, чақалоқ хасталаниб қолса, педиатр хизмати керак бўларди. Ана шу тўрттала тиббий хизмат бир-биридан алоҳида бўлганлиги сабабли даволаш ишлари лозим бўлган самарани бермасди. Янги тартибга кўра ушбу тўрт тиббий хизмат орасида алоқа ўрнатилди. Натижада аёл саломатлиги ҳақидаги маълумотлар кўпайди ва уни даволаш самарали кеча бошлади. Зеро, инсоннинг бугунги соғлиғи эртанги ҳаётида ўз аксини топмай қолмайди.

Ташкилий ишлар билан бир қаторда вазирлик томонидан аҳоли ўртасида тушунтириш ишлари ҳам олиб борилди. Чунки инсон ўз соғлиғи учун биринчи навбатда ўзи ҳам қайғуриши керак-да. Шунга кўра «Оилани режалаштириш» деган ибора пайдо бўлди. Аммо уни ҳамма ҳам тўғри тушунмади, хусусан айримлар бу жумлани туғишни чеклаб қўйиш деб тушунишди. Аслида оилани ре-

жалаштириш ўз моҳиятига кўра она ва бола саломатлигини муҳофаза этишга хизмат қилади. Унга кўра ҳар бир оилада фарзандлар орасидаги ёш фарқи камида уч йил бўлиши лозим. Чунки аёл фарзанд кўргач уч йил давомида унинг танаси ўзини тиклаб, кейинги фарзанд кўришга шай туради. Бу табиат қонуни. Демак ҳар йили фарзанд кўриш онани ҳам жисмонан, ҳам руҳан толиқтиргани сабабли туғилаётган фарзандларнинг нимжон бўлишига, айрим ҳолатларда ўлимига сабаб бўлади, онада эса оғир даражали камқонлик вужудга келади. Қанча фарзанд кўриш ҳар бир оиланинг шахсий иши, албатта. Лекин туғилажак бола ҳар томонлама соғлом бўлиши керак. Бешта касалманд боладан кўра иккита соғлом фарзанд афзал эмасми?

— Тушунтириш ишлари олиб бориш жараёнида ҳар бир гўдак она сути билан озиқланишига эришишга алоҳида аҳамият берилмоқда, — дейди Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлигининг бош педиатри, профессор Акмал Султонов. — Чунки чақалоқ учун дунёда она сути ўрнини босадиган ҳеч қандай озуқа йўқ. Фақат соғлом онагина гўдагини кўкрак сути билан боқа олади. Касалманд аёлнинг хасталиги туфайли кўкрагига сут келмагани, оқибатда жигарбандини сигир сути билан боқишга мажбур бўлганини кўп учратганмиз. Ҳар йили фарзанд кўришнинг яна бир нохуш томони шундан иборатки, эмизикли аёл яна ҳомиладор бўлиб қолса, унинг сути таркиби бузилади, она энди бирваракайига икки жонни: ҳам гўдагини, ҳам ҳомиласини озиқлантириши керак. Бундай ҳолларда кўпинча гўдак она сутисиз қолиб, сигир сутини ичишга мажбур бўлади.

Тўғри, сигир сути ҳам маълум озуқаларга бой, у болани жисмонан тез ўстиради, семиртиради. Аммо ақлан-чи?

Маълумки, инсон миясида ўн миллиард асаб ҳужайралари мавжуд. Улардан ўн миллиарди гўдак она қорнидалигидаёқ вужудга келади. Қолган 5 миллиарди гўдак ёруғ дунёга келганидан сўнг она сути шарофати билан пайдо бўлади. Хўш, агар гўдак туғилгач она сути ўрнига мол сутини эмсачи... Айтмоқчиманки, республикамиз тиббиёт ходимларининг вазифаси гўдакларни шунчаки жисмонан сақлаб қолиш эмас, балки уларни жамият учун фойдали, ақлан етук инсон қилиб етказишдир.

Ўрни келганда яна шуни айтиш лозимки, она сутини эмиб ўсган гўдак сигир сутини эмган гўдакка қараганда турли хасталикларга ўн баробар кам чалинади. Чунки она сутида касалликларга қарши курашадиган тана қуввати — иммунитет кўпроқ бўлади. Қолаверса, бундай фарзандлар ота-онага жуда меҳрибон бўлишади, сабаби она фарзандига сут билан бирга ўз меҳрини ҳам беради. Шунинг учун ҳам муборак Ҳадисларда «Жаннат оналар оёғи остидадир» дейилган, «аёллар оёғи остидадир» дейилмаган. Чунки ҳар қандай аёл ҳам она бўлавермайди, фақат гўдагини кўкрак сути билан боққан, унга меҳрини бера олган аёлгина онадир. Ана шундай тарғибот ишларимиз ўз самарасини бериб, сўнгги уч йил ичида республикамиз миқёсида болалар касалхоналари 100 минг ўринга камайди...

Профессорнинг бу гапларидан сўнг кишида шундай савол туғилади: хўш, гўдаклар ўлими деган муаммо нима учун бизнинг давримизда, тиббиёт бирмунча тараққий этган даврда пайдо бўлди? Ахир ўтмишда ота-боболаримизга бундай муаммо ёт эдику? Улар ҳам серфарзанд бўлишганку? Эътибор қиладиган бўлсак, ўша замонларда оилалардаги ҳар бир фарзанд туғилиши ораси камида уч йил бўлган. Балки оилани режалаштириш ўша пайтларда ҳам бўлгандир. Бугунги кунда замонавий табобат илми шуни аниқладики, аёлнинг ўз гўдагини эмизиши унинг кейинги фарзанди учун ҳомиладор бўлишидан вақтинчалик сақлар экан. Гўдак онани икки йил эмгач, учинчи йил кейинги фарзанд туғилаверган. Эмизиш она соғлиғига ҳам ижобий таъсир кўрсатган. Ҳа, ота-боболаримиз анойи бўлишмаган.

Гўдаклар ўлимига барҳам беришда асосий чора-тадбирлардан яна бири 1995 йил Соғлиқни сақлаш вазири томонидан чиқарилган «Ўзбекистон Республикасида ҳомиладорликка ёрдам бериш муассасалари бўлинмаларини қайта ташкил этиш ҳақида»ги қарор бўлди. Унга кўра она ва болага кўрсатиладиган тиббий хизмат турлари бир жойга жамланиб, ягона мажмуа ташкил этила бошланди ва улар «Она ва бола» маркази дейиладиган бўлди. Бунда агар ҳомиладор аёлнинг саломатлиги туғиш учун хавфли бўлса, аёллар маслаҳатхонаси йўлланмасига кўра марказнинг туғишга тайёрлаш бўлимига ётқизилади. Бу ерда соғлиғи тиклангач туғруқ бўлимига ўтказилади. Чақалоқ дунёга келгач она навбатдаги босқич —туғруқдан кейинги бўлимга тушиб саломатлигини тиклайди. Сўнгра тўртинчи босқич бўлган реабилитация бўлимида она ва бола соғлиғи жиддий кўрикдан ўтказилади. Бунда тўрт шифокор: терапевт, акушер-гинеколог, неонатолог, педиатр иштирок этишади. Қачонки, улар она ва боланинг соғломлигига кафолат беришгандагина аёл гўдагини бағрига босиб уйига кетади.

Юқорида ҳомиладорликдан сақловчи воситалар ҳақида гапирдик. Бугунги кунда уларни деярли ҳар бир дорихонадан сотиб олиш мумкин. Шунингдек гўдаклар ўлимининг олдини олишда ҳукуматимизнинг ғамхўрлиги беқиёс бўлмоқда. Хусусан Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарорига кўра чет элдан катта маблағга ҳомиладорликдан сақловчи воситалар сотиб олиниб, ҳар бир туғруқхонага тарқатилган. Бугунги кунда улардан эндигина фарзанд кўрган аёллар бепул фойдаланишлари мумкин. Аслида бундай воситалар чет мамлакатларда у қадар арзон эмас.

Ана шундай чора-тадбирлар натижасида республикамизда гўдаклар ўлимининг қисқа муддатда бу даражада кескин пасайиши дунё тажрибасида эътиборли ҳодиса саналади. Хўш, бу кўрсаткич бундан ҳам пасайиши мумкинмиди? Бунинг учун тиббиёт ходимларига умуман боғлиқ бўлмаган субъектив сабабларни енгиш керак. Булар — кундалик турмушимизга кириб қолган зарарли одатлардир. Замонавий табобат илми 22 ёш қиз бола учун турмушга чиқиш, фарзанд кўриш ёши эканини аллақачонлар аниқлаган. Бундан ташқари бугунги кунда республикамизда ҳомиладор аёлларнинг ярмидан кўпи фарзанд кўришдан олдин туғишга тайёрлаш бўлими хизматидан ўтиши керак. Аммо уларнинг айримлари оила аъзолари, яқинлари ўртасида турли гап-сўз кўпайишидан чўчиб, айримлари эса фарзандларини маълум муддатга ташлаб кетишга кўзлари қиймай шифокор ҳузурига боришмайди.

Яна бир салбий одат шуки, аёл фарзанд кўргач чамаси бир ҳафтадан сўнг нима бўлганда ҳам уйига келиши лозим эмиш. Чунки шу куни янги меҳмон муборак бўлсин деб қўни-қўшни чиқади, қариндошлар йиғилади. Агар бу пайтда она ва боланинг саломатлиги қониқарли даражада бўлмасачи? Бундай ҳолларда кўпинча шифокор тақиқлашига қулоқ солиб ўтиришмайди. Оқибатда эса уч-тўрт кун ўтгач она ва бола яна касалхонага ётишади. Ахир она бўлажак фарзандининг соғлом туғилиши учун ҳар нарсага рози бўлиши керак эмасми?

Гўдакларнинг тирик ва соғлом туғилиши фақатгина аёлга боғлиқми? Эркакларимизчи? Ичкилик, кашандалик каби зарарли одатларга ружу қўйган оталарнинг фарзандлари нимжон, касалманд бўлиши ҳақида гапирмай қўяқолайлик. Кутилмаган ҳомиланинг пайдо бўлишига кўп ҳолларда эркаклар сабабчи эканликларини ҳам унутмаслик лозим. Гўдаклар ўлими даражаси паст бўлган айрим чет мамлакатларда, хусусан Японияда ҳомиладорликдан сақловчи воситалардан аёллар эмас, аксинча, эркаклар фойдаланишар экан. Бизнинг эркаклар бу ҳолатни эҳтимол қабул қилиша олмас. Ҳеч бўлмаса бу борада аёлларимизга рухсат беришса бўларди. Янги уйланган айрим йигитлар икки-уч фарзандни қисқа вақтда қаторлаштириб ташлашга интилишади. Шундай қилинса ошна-оғайни ўртасида обрў ошармиш. Оқибатда бу истак обрў эмас, касалманд аёл, нимжон фарзанддан бошқа нарсани бермайди.

Аёлга ғамхўрлик — келажакка ғамхўрлик, деган гап бор. Ҳақиқатан ҳам шундай. Чунки аёл — ҳаёт давомчиси, келажак эса онадан бошланади. Шуни яхши англаган, буюк келажак қуриш йўлида дадил одимлаётган юртимизда ҳукумат томонидан она ва бола муҳофазасига жиддий эътибор қаратилмоқда. Бу борада табобат ходимларининг ҳам хизматлари беқиёс. Натижада болалар ўлимининг қисқа муддатда бу қадар кескин камайгани дунё миқёсида тилга тушгулик воқеадир. Дарҳақиқат, эзгулик йўлида ташланган ҳар бир қадам ҳеч қачон беиз кетмайди.

Абдумалик АБДУРАҲМОНОВ.

Зарофат кўнгли ғаш бўлиб уйғонди. Тушига бемори — Аҳмат ака кирибди. Нуқул уни чақирармиш. У тезгина болаларига нонушта тайёрлади-ю, соатига қаради. Соат 7 дан энди ошибди. Иш бошланишига ҳали бир соат бор. Демак, бемалол Аҳмат Раҳмоновдан хабар олиб ўтса бўлади.

Аҳмат аканинг рафиқаси уни кўргач чеҳраси ёришиб кетди: «Энди олдингизга бормоқчи бўлиб тургандик. Туни билан юраклари безовта бўлди» дея уни ичкарига бошлади.

— Шунақа, қизим, биз қариялар сизлар билан тирикмиз, — унинг истиқболига кўз ғалмоқчи бўлди Аҳмат ака. Унинг ранги синиқиб, кўз ости салқиб қолганди. Зарофат зарур ёрдамни кўрсатгач, анчагача суҳбатлашиб ўтирди. Аҳмат аканинг чиройи бироз очилиб, дардини унутгач, ўрнидан қўзғалди...

Ҳамшаҳарларимиз

ЙЎЛЛАРИГА ИНТИЗОР

Кўнгли равшанлашган Зарофат севимли хизматгоҳи — Чилонзор туманидаги 28-оилавий шифохонага йўл олди...

Зарофат ўрта мактабда ўқиб юрганида, Ўнкўрғон қишлоғидан ҳали бирорта ёш тиббиёт институтида ўқимасди. Аниқроғи, у ерга ўқишга киришолмасди. «Мен албатта шифокор бўламан. Оппоқ халатда юриб, кишилар кўнглига ёруғлик олиб кираман», ният қилди қиз астойдил. «Яхши ният — ярим давлат». Зарофат ниятига етди. У шифокорлик фаолиятини республика акушерлик-гинекология институтида бошлади. Янги инсон дунёга келганда, орзиқиб кутган зурриёдини бағрига босган онанинг хушнуд чеҳрасини кўрганда Зарофат ҳам ўзини ниҳоятда бахтиёр сезарди. Мана 15 йилдирки у 28-поликлиникада меҳнат қилади. Истиқлол шарофати, ҳукуматимизнинг соғлом авлод тарбияси учун ғамхўрлиги туфайли бу даргоҳ 1995 йилда оилавий шифохонага айлантирилди. Бу ерда 55 минг аҳолига тиббий ёрдам кўрсатилади. Зарофат Турсуновна участка врачи. Икки ярим мингга яқин турли ёшдаги кишилар хизматида. Уларнинг деярли ҳар бирининг дардини беш қўлидай билади деса лоф бўлмайди. Негаки Зарофатхон ўз касбини ҳурмат қилади. Ҳузурига келган ҳар бир кишининг соғлиғини синчиклаб текширишдан ташқари, унинг уй-ташвишларини ҳам эринмай тинглайди. Қўлидан келган кўмакни беради, ширин сўз билан кўнглини кўтаради.

— Зарофатхон Тўхтаева, — дейди биз билан суҳбатда бош врач ўринбосари Нафиса Саидхонова, — яхши шифокоргина эмас, балки ниҳоятда жонкуяр, меҳрибон инсон ҳам. Бирор байрам йўққи, у беморларининг уйларига бориб табрикламаган бўлсин. Интизомини ҳам барчага ўрнак қилиб кўрсатса арзийди. Бирор марта ишга кечикиб келганини ёки ишдан эрта кетиб қолганини билмайман. «Бу менинг ишим эмас, буни мен бажаришим шартмас» деган гапни билмайди. Бу эса шифокор учун энг зарур фазилат. Чунки шифокор энг аввало ёқимли чеҳраси, ширин муомаласи билан беморга таъсир қилади.

Биз шифокорларимиздан биринчи навбатда муомала маданиятининг юксак бўлишини, малакасини ошириб боришини талаб қиламиз. Ва менимча, бунга эришяпмиз ҳам. Бунга «Таклиф ва истаклар» дафтаримиздаги дил сўзларини ўқисангиз ўзингиз ҳам ишонч ҳосил қиласиз. Ана шундай дил сўзларининг энг самимийлари Зарофатга аталган.

Иш вақти тугаб Зарофат уйга кириб боради.

— Бирорта беморингиз оёққа туриб кетганга ўхшайди, жуда хурсандсиз, — дея унга пешвоз чиқади турмуш ўртоғи, кимё фанлари номзоди Аҳад Қўшмуродов.

— Опа, бугун яна беш олдик, — бағрига отилишади фарзандлари Жаҳонгир билан Жамила.

— Жамшид келмадими? — шошиб тўнғичини сўрайди она.

— Албатта кутубхонада мутолаа қилаётгандирда, — ишонч билан дейди Аҳад ака.

Зарофат ошхонага ўтаркан, эртанги кун иш режасини тузади: беморларни қабул қилиш, участкани айланиш, тиббиёт билим юртида талабаларга сабоқ бериш...

Терапевт-шифокор Зарофат Тўхтаева ана шундай аёл. Унинг чарчашга, зерикишга фурсати йўқ. Ўзининг кимларгадир кераклигидан, кимлардир унинг йўлларига интизорлигидан, энг муҳими танлаган касбидан мамнун бўлиб яшайди.

Муҳаббат ҲАМИДОВА.

Аср хасталиги

АЛОМАТЛАРИ ДАРҲОЛ СЕЗИЛМАЙДИ

Ҳозирги кунда сил касаллиги бутун дунё бўйича кўпайиб бормоқда. Нафақат Ҳамдўстлик давлатларида, балки Америка, Германия, Франция ва шунга ўхшаш юксак маданиятга эга бўлган мамлакатларда ҳам бу ҳолни сезиш мумкин.

Сил касаллиги қадим замонлардан маълум бўлса ҳам унинг келиб чиқиш сабабини 1882 йилда немис олими Роберт Кох кашф этди. Дардни қўзғатувчи микробактериялар ташқи муҳитга жуда чидамли бўлади, совуқда ҳам ўлмайди. 100 даража ҳароратда қиздирилгандагина 45 дақиқадан кейин нобуд бўлади. Китоб варақлари орасида 2—3 ойгача, кўча чангида 2 ҳафтагача, сутда, ёғда 200-260 кунгача, зах ертўлада 6 ойгача сақланади.

Сил касаллиги тарқалишида бацилла ташувчи беморнинг балғами энг хавфлидир. Масалан, бу хасталикнинг очиқ тури билан оғриган одам бир кунда ўзидан 15—20 миллион микробактерия ажратади. Бемор билан мулоқотда бўлганларда касаллик юқиш хавфи 5—6 марта ортади. Хусусан болаларга ўпка сили тез юқади. Ҳар қандай юқумли касалликда тана хасталикни пайдо қилган микробга қарши курашади. Мана шу хилдаги кураш натижасида тана бақувват, ҳимоя самараси кучли бўлса, дардни енгади, акс ҳолда касаллик ривожланади. Ўпка сили билан оғриган беморлар барча сил касалликларнинг 80 фоизини ташкил қилади. Бошқа аъзолар сили беморларнинг 20 фоизида учрайди. Буларга лимфа тугунлари сили, сил менингити, таносил аъзолар сили, тери ва бошқа аъзолар сили киради.

Силнинг юққан-юқмагани туберкулин синамаси ёрдамида аниқланади. Агар туберкулин сил касаллиги юққан одамга юборилганда тери қизариб, шишса сил дарди борлигини кўрсатади. Қизиғи шундаки, хасталикка эндигина чалинган бемор дардни дарҳол сезмайди, оғриқ, йўтал ҳоллари бўлмайди. Кейинчалик бемор қувватсизликдан, кечга бориб тана ҳарорати бироз кўтарилишидан ва иштаҳа йўқлигидан қийналади. Касаллик авж олган сари беморда йўтал кучаяди ва у терлайди, айниқса, тонгга яқин терлаш кўпаяди.

Ҳозирги кунда бу борадаги асосий вазифа ўпка силини энди бошланиб келаётган даврда аниқлашдан иборат. Бу масалани ҳал қилиш учун аҳоли флюорографик текширувдан ўтказилади, бунинг натижасида ўпка силини ҳали унинг аломатлари бошланмасдан олдинроқ аниқлаш мумкин. Шунга кўра 12 ёшдан ошган ҳар бир фуқаро ҳар йили бир марта бундай текширувдан ўтиши керак. Унинг ёрдамида фақат ўпка сили эмас, балки ўпка, юрак ва суякдаги бошқа сурункали касалликлар ҳам аниқланади.

Бинобарин, флюорографик текширувдан қочадиган, диспансерга ўз вақтида бориб текширтирмаслик ёмон оқибатларга олиб келади, яъни ўпка сили зўрайиши натижасида ўпка тўқималари ириб, емирилиш даври бошланади. Бундай беморларни даволаш узоқ муддатга чўзилади. Ўз вақтида даволанмаслик, шифокорга мурожаат қилмаслик оқибатида сил касаллиги сурункали шаклига ўтади, бундай беморларни даволашда анча қийинчиликларга дуч келинади. Натижада сурункали сил касали билан оғриган кўпчилик беморларнинг тақдири ўлим билан тугайди.

Кейинги йилларда бу хасталикнинг оғир шаклларидан кавернали ва фиброз кавернали турлари билан касалланганлар кўпаймоқда. Бундай беморлар тамаки чекиш ва спиртли ичимликлар ичишдан воз кечишмаса ва узоқ вақт даволанишмаса, ёмон оқибатларга олиб келади.

Хурсанд ИСМАТУЛЛАЕВА,
Тошкент шаҳар силга қарши кураш диспансерининг бош шифокори.

Мусаввир туҳфаси

«РАНГШУНОСЛИК» РИСОЛАСИ

Ўзбекистон халқ рассоми, профессор Малик Набиев рассомлик санъати сирларини пухта билган санъаткорларимиздандир. Низомий номидаги Тошкент Давлат педагогика институти рангтасвир кафедрасига бош қўшлар, ёш рассом ва талабалардан қимматли насиҳатларини аямайди. Ижодхоналари доим шулар учун очиқ.

Рассом Малик Набиев тасвирий санъат соҳасида олтмиш йилдан буён мўйқалам тебратиб келаётир. Педагогикада эса келажак умидли ёшлар учун ўйлаб тасвирий санъат сирларига бағишланган дарслик-қўлланмалар ёзган ва бир қанчаси нашрдан чиққан. Эндиликда саксон ёшга тўлганида узоқ изланишлардан кейин «Рангшунослик ва рангтасвир технологияси» номли яна бир дарсликни тугатибдилар. Бу савобли ишларини «Ўқитувчи» нашриёти «Рангшунослик» номи билан ўқувчиларга тақдим этиши қувончли воқеадир. Қўлланма мўйқалам тутган барча тасвирий санъат ижодкорларига ёрдам сифатида ёзилган.

Рисола икки қисмдан иборат. Мазмунлари ихчам. Бирор изоҳ талаб сўз бўлса дарров тушунтириш берилган. Сўзлар равон, жумлалар қисқа тузилиб, ҳаммабоп, оммабоп, қизиқарли чиқибди. Ранг тасвир хусусида гап борганда истеъдодли устоз, мураббий рассомлар ишларидан мисоллар (Ҳикмат Раҳмоновнинг «Ёз қувончи», Ўрол Тансиқбоевнинг «Жонажон ўлка» ва бошқаларнинг асарлари) келтирилади. Рисола рангли расмлар билан безатилган. Шунингдек ранг ҳақида тушунтирилгандан кўриш ҳолатлари, кўз тузилишлари кўрсатилиши ранг мажмуаси савиясини оширибди.

Малик Набиев рангшунослик фанига ёшлик пайтларидаёқ қизиқиб, жаҳон рассомлари ва олимлари ишларини кузатиб, илмий ишларини ўқиб чиққанларини сезиш мумкин. Уйғониш даврининг буюк рассомлари Леон Баттиота Альберти, Леонардо да Винчи, XIX асрнинг машҳур олимлари Ньютон, Ломоносов, Гельмголц, бошқалар асарларидан фойдаланган. Энг муҳими рангларнинг бир-биридан фарқи, уни кўра билиш, таъсири, ундан қандай фойдаланиш лозимлиги хусусида куюнчаклик қилинишии айни муддаодир.

«Кўпгина рассомлар, — деб ёзади муаллиф рисолада, айниқса ёш рассомлар рангтасвир технологиясига кам эътибор берадилар, бунинг натижасида ишланган тасвирий санъат асарлари қисқа вақтда яроқсиз бўлиб қолади, яъни бўёқлари қорайиб, чатнаб ёрилиб кетади, холстнинг грунти кўчиб кетиб, ишдан чиқади». Рисоланинг яна бир жойида: «Рангтасвирда бўёқлар билан ишлаш учун албатта, рангтасвир технологиясига катта эътибор берилиши керак, бўёқларнинг сифатини яхши билиб, фойдаланиш қоидаларини ҳам ўрганиб бориш зарур» деб ўринли маслаҳатлар берилган. Ўзбекистон Республикаси халқ таълими вазирлиги «Рангшунослик» рисоласини нашрга тавсия этиб, ёш авлод учун савобли иш қилган.

Маҳмуд РАМАЗОН ўғли,
Ҳамза номидаги санъатшунослик илмий-тадқиқот институтининг ходими.

Ҳамшаҳарлар, Сизлар учун

«ШИРИН КУЛЧА» ТАЪМИ

Сўнгги вақтларда аҳолига зарур маҳсулотлар ишлаб чиқарадиган кичик цех ва корхоналар кўплаб ташкил этилмоқда. Юнусобод тумани 4-даҳасида жойлашган «Ширин кулча» корхонаси шулар жумласидандир. У Юнусобод туман аҳолисини нон ва нон маҳсулотлари билан таъминлашни ўз олдига мақсад қилиб қўйган. Ушбу жамоа Зоҳир Исроилов бошчилигида бу вазифани муваффақиятли уддалаб келмоқда.

— Корхонамиз ишидан аҳоли хурсанд. Биз уларнинг талабини ҳисобга олиб турли туман нон маҳсулотларини ишлаб чиқаряпмиз, — дейди у.

Олмониянинг «Венглер» ускуналари ўрнатилган ушбу корхонада ҳар куни 12 тоннадан ортиқ 18 хилдаги нон ва нон маҳсулотлари ишлаб чиқарилади. Бу маҳсулотлардан туманнинг 4,6,7,8,13,15-даҳалари аҳолиси ҳамда «Мингўрик» ва «Бодомзор» маҳалласида истиқомат қилувчилар баҳраманд бўлишади.

Очил ҲАЗРАТОВ.

Мутахассис маслаҳати

ТИШИМ ОҒРИМАСИН ДЕСАНГИЗ...

Тиши оғримаган одам бўлмаса керак. У ярим кечада айниқса қаттиқ хуруж қилади. Киши ўзини қўярга жой тополмай қолади, уйқуси бузилади, ишлаш унуми ҳам кескин пасайиб кетади. Хўш, тиш нима учун оғрийди? Аввалambор бунга сабаб тиш қаттиқ тўқимасининг бирламчи емирилишидир. Шу билан бирга тиш кавакларига овқат қолдиқлари тушганда ҳам шундай ҳодиса рўй беради. Агар касал тишни ўз вақтида даволамасангиз, унинг қаттиқ тўқимаси парчаланиб боради, натижада бу жой қаттиқ яллиғланади. Оғриқ чидаб бўлмас даражага чиқиб, аста-аста қулоққа, чакка ва кўз атрофига ҳам тарқалади.

Бундай пайтда бир қултум совуқ сув ичиб юборсангиз оғриқ бир фурсат бўлса ҳам босилади. Бордию иссиқ нарса ютиб юборсангиз, аксинча, оғриқ баттар кучаяди. Энг муҳими бунда шифокорга мурожаат қилинг, акс ҳолда оғриқ тиш атрофларига, ички тўқималарга ҳам ўтиб кетиши мумкин. Шифокор сизга бир қанча муолажаларни бажаришни тавсия этади.

Биринчидан, оғриган жойга мишъяк пастасини суриб қўйиш керак. Шунда оғриқ олдинига бироз кучли бўлсада, чидашингиз зарур, ҳадемай у босилади. Иккинчидан, тиш кавакларини овқат қолдиқларидан яхшилаб тозалаш лозим. Учинчидан, борди-ю тишингиз пломба ёки қоплама билан ёпилган бўлса, бошқача йўл тутилади: фақатгина оғриқ қолдирувчи дорилар (пенталгин, параминал, баралгин), шунингдек амидоприн, антипирин каби тиш дориларидан бирортасини ишлатиш зарур. Тўртинчидан, агар тишингизда очиқ кавак бўлса, юқорида тилга олинганидек, оғиз бўшлиғини яхшилаб чайқаш, тиш кавагини овқат қолдиғидан тозалаш лозим бўлади. Сўнгра гугурт чўпидек катталикдаги пахтани думалоқ қилинади ва уни оғриқ қолдирувчи дори «Дента»га шимдирилади, кейин эса тиш кавагига қўйилади. Шундай қилинганда ҳар қандай оғриқ ҳам босилади ёки жуда бўлмаганда камаяди, чунки пахта билан сўлак тиш кавагига ўтиб, дори орқали оғриқни камайтиради. Шунинг учун бу муолажани ҳар 10-15 дақиқада такрорлаб туриш керак. Бордию уйингизда бу дори бўлмаса, у ҳолда камфора спирти, валерианадан фойдаланиш мумкин. Мабодо булар ҳам топилмаса, дорихонадан 5 фоизли йод эритмаси ҳам қўл келади. Шунда милкни куйдириб қўймаслик учун йодга шимдирилган пахтани яхшилаб сиқиб олиб, тиш кавагига қўйиш тавсия этилади.

Яна бир неча маслаҳатлар бермоқчимиз. Битта ёки бир нечта тишлар олдирилганда альвеоляр катакда оғриқ тунда пайдо бўлиб, қон кетса, бунга асосан ўзингиз сабабчисиз, чунки шифокор буюрганини бажо келтирмагансиз. Шуни эсда тутиш керакки, тиш олдирилган жойдан қон оқиши табиий ҳол. Бундай пайтда бинтдан тампон ясаб, уни 3 фоизли водород пероксид эритмасига ботириб, альвеола катагига қўйинг. Тампон оғизда 20-30 дақиқа ушлаб турилади. Бордию шунда ҳам қон кетаверса, зудлик билан шифокорга мурожаат қилинг. Шифокор ёрдам бергунига қадар вақтни бой бермасдан хона ҳароратидаги ичимлик содасини ярим чой қошиқ миқдорида бир пиёла сувда эритиб, уни ҳар 15-20 дақиқа ўтказиб туриб оғизни чайиб туринг.

Фахриддин ФАЙЗУЛЛАЕВ,
тиббиёт фанлари номзоди.

Китоб жавонингизга

СОҲИБҚИРОН ҲАҚИДА ШЕЪРИЙ РОМАН

Шоир ва таржимон Олимжон Бўриевнинг «Амир Темур» шеърий романини завқ билан ўқидим. Кўз ўнгимдан ўқиган китобларимдаги манзаралар ўта бошлади.

Муаллиф асарни анъанавий ҳамд ва санолар билан бошлайди. Ва ривоятлар оқимини уч йўналишда талқин этади. Монолог тарзида Амир Темур тилидан, муаррихлар нуқтаи назари ва ўз ижодий тафаккури имкониятларини ишга солади. Шу боисдан айрим улуғ зотлар Ибн Сино, Беруний, Аз-Замахшарий ва достоннавис даҳо шоирлар номи такрорланади. Шоирнинг Мўғулшоҳ ҳақидаги бадиий тўқимаси ҳам асарнинг юқори бадиий поғонага кўтарилишида ўз ҳиссасини қўшган. Зеро, чингизийларнинг таназзулга юз тутаётганлиги тасвирлари фисқу фужур, ҳалоллик-поклик ва мардлик, хуллас Амир Темурнинг беқиёс образи яратилиши, китобхонда унга нисбатан чуқур иззат уйғотишда мазкур образ китобнинг ютуқларидан бири.

Муаллиф Темурни реал инсон сифатида, бани одам тимсолида рамзини яратади. У хоҳ рифъат авжида бўлсин, хоҳ чекинсин, асло инсонийлик шаънига доғ туширмайди. Айниқса, асирга тушган ғанимлари, довюрак ва олийнасаб бўлса уларни эзгулик йўлида ҳидоят этади, уларни қасддан яхши кўриниш учун қатл этганларни ясоққа ўтказади. Темур дўст ва душманга бир хил одил. Агар ғалабага ўн сония вақт қолган бўлса, ақалли битта одамнинг қони тўкилмаслигининг иложи бўлса, душман омонлик сўраганида ҳар доим сулҳпешалик қилади.

Темур ҳар доим юришларда, дунё ишларида сарбпешаликни аъло билади. У ориятдан шариатни устун қўяди, ғийбату иғвога ишонмайди, далилу бурҳон талаб қилади ҳамда қадимий шоҳлар усулида адолатни устувор тутиб иш юритади.

Темурнинг Хуросон ва Араб мамлакатларини ишғол этиши, Ҳиндга юриши, Боязид Йилдиримни мағлуб этиш тафсилотлари ҳам тарихий далолатномаларни умумлашган ҳолдаги бадиий ифодасидир десак янглишмаймиз. Зеро, олти юз олтмиш йиллик вақт масофасидан туриб, тарихга таянмасдан қандай бадиий образ яратиш мумкин?! Шунингдек, тарихий фактларни баҳоли қудрат назм риштасига тизиш, уни ҳикоятлар ёрдамида мантиқий ривожлантириб, бадиий жараёнларни услуб ва шаклда уйғунлаштириш игна билан қудуқ қазишдек оғир ва машаққатли меҳнат талаб этадики, Темур ҳақида асар ёзишга уринишнинг ўзи бир катта жасоратдир.

Шеърий роман маснавий жанрида ёзилган бўлиб осон ўқилади ва ҳар бир сатрда айтилмоқчи бўлган гап ўз манзарасини намоён эта олган. Сабаби муаллиф авваллари Низомий, Жомий ижодидан қирқ-эллик минг мисра маснавий таржима қилиб, анъанавий достончилик йўналишларини етарлича ўзлаштирган.

Асар гарчи тарихий мавзуда ёзилган бўлса-да, унда замонавийлик нафаси сезилиб турибди. Кўз очиб тахайюл отига қамчи урсангиз юртимизда истиқлол шабадаси эсгандан буён қанча ўзгаришлар бўлгани, кўплаб ибратомуз ишлар амалга оширилгани кўз ўнгингиздан ўтади. Амир Темур давлатини пойдор тутиб турган асосий омиллар ҳам ана шулар эканлигини достоннавис ўз имкони даражасида талқин этади.

Олимжон Бўриевнинг «Амир Темур» шеърий романи тарихий ҳақиқат ва бадиийлик рамзи янглиғ китобхон дилида меҳр уйғотади. Асардаги ягона фазилат ва ютуқ муаллиф ҳеч кимга тақлид қилмасдан мумтоз маснавий усулида ижод этишидир. Асарни бошдан-оёқ кўтариб турган омил эса шоирнинг Амир Темурга бўлган буюк муҳаббати ва эҳтироми рамзидир. Олимжон Бўриевнинг «Амир Темур» шеърий романи буюк боболонимизнинг 660 йиллик юбилейига муносиб тўёнадир.

Қайнар БУЛОҚ.

Маъданлар сири

«АШУЛАЧИ» КРИСТАЛЛАР

Кристаллар кўпчилик маъданлар қатори электрик хоссаларга ҳам эгадир. Масалан, қадимий минералогия китобларида турмалин минералининг «кул тортувчи» деган номи бор эди. Чунки агар уни қиздирсак, икки учи билан кул ва чангларни торта бошлайди. Шунга қарамай турмалинни ҳозирда ҳеч ким бу ном билан атамайди. Бундан ташқари кристаллни электрик хоссасини билиш учун қуйидагича тажриба қилиб кўриш мумкин. Турмалин кристалини қиздириб, унинг сатҳига ипак элак орқали олтингугурт ва сурик кукуни аралашмасини элаб сепилса, элакнинг ипак ипларига ишқаланиши натижасида олтингугурт манфий, сурик эса мусбат зарядланар экан. Турмалин кристали эса манфий зарядли сариқ олтингугуртни бир учига, мусбат зарядли қизил сурикни иккинчи учига тортиб, уларни бир-биридан ажратиб беради. Демак, турмалин кристалини қиздирсак, у электрик хоссасини намоён этиб, бир учида манфий ва иккинчи учида мусбат зарядлар пайдо бўлади. Қизиғи шундаки, кристаллнинг ён томонларида электр зарядлари вужудга келмайди.

Кўпчилик минерал кристалларида электрик хоссалар қиздириш натижасида пайдо бўлса, айрим, жумладан кварцда катта босим, ёки кучли чўзиш натижасида ҳам унинг икки томонида икки хил электр заряди пайдо бўлар экан. Буни фанда пъезоэлектрик хосса деб юритилади. 1880 йили француз физиклари Пьер ва Жак Кюри кварцни чўзганда ёки унга катта босим билан таъсир этилганда унда электр пайдо бўлишини кашф этади ва электрланадиган кварцни пьезокварц деб атайдилар. Аниқлашларга кўра кварц пластинкасига таъсир кўрсатадиган босим ва чўзиш кучи қанча кўп бўлса, унда шунча кўп электр зарядлари пайдо бўлар, ниҳоят кварц пластинкасига ўзгарувчан ток билан таъсир этилса, у чўзилиб қисқарар, бошқача айтганда тебранар экан.

Ана шу айрим минерал кристалларининг пьезоэлектрик хоссалари техникада кенг қўлланилмоқда. Масалан, қалинлиги сантиметрнинг ўндан ва юздан бир бўлагига тенг, катталиги 3-4 сантиметр квадратга эга бўлган тиниқ тоза кварцдан кесиб олинган пластинкалар радиотехникада муҳим аҳамиятга эга. Улар ўзгарувчан ток майдонида бир сонияда бир мингдан бир миллионга қадар тебрана олади.

Қизиғи шундаки, уларнинг тебраниш оралиғи доимо бир хил бўлиб, тебраниш муттасил давом этаверади. Ана шундай ўзгармас ёки бир хил тебранишлар қабул қилувчи ёки ўзгарувчи радиостанциялар учун жуда ҳам зарур ва улар келгусида ҳам радиотехника тараққиёти учун катта роль ўйнайди.

Пьезокварц пластинкалари 1 граммдан бир неча тонна бўлган босим ўзгаришини жуда катта аниқлик билан сезиш хоссасига ҳам эгадирлар. Шунинг учун ҳам бу пластинкалар босим ўзгаришини ўлчайдиган замонавий махсус асбобларда кенг ишлатилмоқда. Хусусан инсонлардаги қон, ўсимликлардаги шарбат босимларини ўлчаш усуллари ҳам мавжуд. Кези келганда шуни ҳам айтиш мумкинки, пъезокварц пластинкалари турли босим ўзгаришини аниқ кўрсатибгина қолмай, бу ишни улар жуда ҳам тез ва соз бажарадилар. Шу боисдан ҳеч қандай бошқа ўлчов асбоблари бажаролмайдиган, бомба портлаганда пайдо бўладиган беқиёс тез даражада ўтадиган босим ўзгаришларини ҳам пьезокварц пластинкалари ёрдамида ўлчанади.

Электр токига уланган пьезокварц пластинкалари қанчалик суст бўлмасин, сезилмас товушларни ҳам эшитиш қудратига эгадир. Улар инсон юрагидаги ва автомобиль, самолёт моторларидаги бевақт пайдо бўлган шовкин-суронларни эшита олади. Шу қатори Гавай оролларида бу пластинкалар шакарқамишни еб қуритадиган ҳаворанг қўнғизларга қарши «қоровуллик» вазифаларини ҳам ўтайдилар. Пьезокварц пластинкали ускуналар экинзорлар атрофига ўрнатилса, улар қўнғизнинг паст, ўзига хос чиқарадиган овозини эшитиб, ер эгаларига уларни яқинлашиб келаётгани тўғрисида сигнал беради.

Пьезоэлектр кристаллар ёзилган товушларни қайтариб чиқариш ва уларни узоқларга узатишда ҳам амалга кенг татбиқ этилмоқда.

Микрофонга ўрнатилган пьезоэлектрли пластинка товуш тебранишларини электр тебранишларига айлантиради. Товуш тўлқинлари пьезопластинкага тегиши биланоқ уни тебранишга мажбур этади. Сўнг у билан боғланган электродларда товушнинг ўзгаришга қараб пайдо бўлган электр зарядларининг миқдори ва белгиси ўзгариб туради. Электр мосламалар ёрдамида бу электр зарядларининг тебраниши (ўзгариши) юз ва минг километрларга тарқалувчи бошланғич радиотўлқинларни келтириб чиқаради. Бу тўлқинлар радиоприёмниклар орқали қабул қилинади, наушникларда эса электр зарядларини пайдо қилади. Бу зарядлар ўз навбатида пьезопластинкага ўтади ва уни тебранишга мажбур этади. Пьезопластинканинг ана шу механик тебраниши, унга боғланган мембранага узатилади. Сўнг мембранадан ҳавога товуш тўлқинлари тарқалади.

Шундай қилиб пьезопластинка микрофонда товушни «эшитади» ва ундан электрик тебранишлар ҳосил қилади, телефонда эса бундай пластинка электр тебранишлар таъсирида «ашула айтади» ёки «гапиради». Шу йўсинда пьезокристалл пластинкалари товуш чиқариш аппаратларида ҳам хизмат қиладилар. Патефон жўякларида югуриб борувчи ниначинг механик тебраниши пьезоэлементга ўтади ва у орқали ўзгарувчан электр зарядларига айланади. Радиоприёмникдаги электрик контур бу зарядларни кучайтиради ва телефон ёки динамик мембранасига узатади. Шуни қайд этиш мумкинки, кварцдан ташқари шакар, турмалин, сегнет тузи, литий сульфати, аммоний фосфати ва бошқа минераллар ва моддалар ҳам пьезоэлектрик хоссаларига эгадирлар. Шунинг учун ҳам бу соҳадаги илмий-тадқиқот ишлари давом этмоқда, уларни турли техника асбоб-ускуналарида татбиқ этиш кун сайин кенгайиб бормоқда.

Мирмажид ЗОКИРОВ, геология-минералогия фанлари доктори.

Олимлар тажрибахонасида

САМАРАЛИ ВА АРЗОН

Ўзбекистон Республикаси Фанлар академиясига қарашли Ўсимлик моддалари кимёси илмий-текшириш институти ходимларининг олиб бораётган изланишлари доим самарали натижалар беради, десак муболаға бўлмайди. Бу ерда асосан икки йўналиш: ўсимликлар таркибини ўрганиб, тиббиётдаги амалда қўлланилаётган дори-дармонлардан кўра кўпроқ афзалликларга эга бўлган доривор моддалар яратиш, ҳамда қишлоқ хўжалигида юқори ҳосил олишда қўлланиладиган зарурий препаратлар (гербицид, пестицид, дефолиант) ишлаб чиқариш ва амалиётга татбиқ этиш борасида изланишлар олиб борилмоқда.

Биргина технологик жараёнларни текшириш лабораторияси олиб бораётган тажрибалар натижалари фикримиз далилидир. Масалан, сўнгги пайтларда ишлаб чиқилган аклезин дориси юрак касталиги-аритмия билан касалланган беморларни даволашда қўлланилмоқда. У Қирғизистон ва Ўзбекистон ҳудудида ўсадиган доривор ўсимлик моддаларидан олинади. Ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш олдидан бу дори синовлардан ўтди. Институтнинг кичик корхонасида уни ишлаб чиқарадиган технологик қурилма ҳам тайёр.

Яна бир янги дори — ОПЕК олманинг пектин моддаси ва экстракциялаш йўли билан тозаланган буғдой кепаги асосида тайёрланмоқда. ОПЕК ҳам кўп учрайдиган бир қатор ичак касалликлари, атеросклероз хасталигига ва одам танасидаги оғир металл ва бошқа заҳарли моддаларни йўқотиш учун ишлатилади. Бу дорини ишлаб чиқарадиган қурилманинг якунловчи босқичи давом этмоқда. Бундай ютуққа эришишда Фан ва техника давлат қўмитаси катта ҳисса қўшди.

— Ҳар иккала дори ҳам 1997 йилдан бошлаб республикамиз дорихоналарига чиқарилади, — дейди биз билан суҳбатда тажрибахона мудири, техника фанлари номзоди Марат Тўрахўжаев. — Инсон саломатлиги доимо давлатнинг ҳам диққат марказида туради. Кишилари соғлом юрт обод бўлади. Ҳозирда дори-дармонлар кўпроқ четдан келтирилмоқда. Бу эса ўз навбатида уларнинг нархи ўсишини кўрсатади. Олимларимиз тажриба олиб боришар экан, амалда қўлланилаётган дори-дармонлардан кўра афзаллик томонлари кўпроқ бўлишига эътибор қаратадилар. Яна бир томони — бизда ишлаб чиқарилаётган дорилар нархининг арзонлигидир. Агар инсон саломатлигини тиклашда ушбу дори-дармонларимиз ёрдам берса биз эришган ютуғимиз ана шундан иборат бўлади.

Тажрибахона илмий ходимлари Фарҳод Жаҳонгиров, Олим Содиқов, Муяссар Хўжаева, Талъат Шокиров, Марат Тўрахўжаевлар биз ҳикоя қилган янги дори ижодкорларидир.

Фарида ТОЖИБОЕВА.

ТОШ АСРИ ТАҚВИМИ

Турфа олам

Париж музейларидан бирида ўн беш минг йил бурун ўлдирилган бургутнинг узунлиги тўрт ярим дюйм (бир дюйм — 25,4 миллиметр)лик кичкинагина суяги сақланмоқда. Суякка ўша даврнинг тошдан ясалган тиғи билан тушуниб бўлмайдиган қандайдир белгилар чизилган.

Кўп вақтгача бу чизмаларни сеҳрли белгилар бўлса керак деб ўйлашарди. Олимларнинг аниқлашларича, у тош асри кишилари тақвими экани маълум бўлди.

Шуни айтиш кераккки, ҳозирги бизнинг календаримиз ўша давр тақвимларидан кескин фарқ қилади. Жанубий Помпей шаҳрида ўтказилган қазишмалардан топилган тақвим квадрат шаклга эга бўлган мармар плита бўлиб, ҳар томонида 12 бурж (қуёш ҳисобида йил ойлари — жавзо, саратон, асад ва ҳоказоларнинг белгилари) бор.

XVII асрда эса кишилар таёқ шаклида қилинган тақвимлардан фойдаланишган. Йилнинг ўтган ҳар кунига таёқ кертиб белги солиб қўйишган.

ТАМАКИ ТАРИХИДАН

494 йилнинг 22 ноябрида Алонсо де Оедо (Колумбнинг Америка қирғоқларига қилган иккинчи сафари қатнашчиси) бошлиқ бир гуруҳ испанлар Кубага келишган эди. Бу ерда улар қизиқ бир ҳодисани кўриб ҳайрон қолишган. Оролнинг маҳаллий халқи оғиз-бурунларидан паға-паға кўм-кўк тутун чиқариб аллақандай гиёҳ чекишарди. Бу — тамаки эди.

Тамаки қитъада дастлабки марта XVI асрнинг биринчи ярмида пайдо бўлган. Европаликлардан энг олдин тамаки чека бошлаган киши испаниялик Родриго де Гиере эди. У узоқ сафари вақтида тамаки чекишга ўрганиб, ўз ватанига келганда ҳам уни хумори тута бошлаган ва баъзан уйдагилардан яшириб чекадиган бўлган.

Кунларнинг бирида Родригонинг хотини эрининг оғзи-бурнидан тутун чиқаётганини кўриб кайфи учган-да, «эрим муқаррар жинни бўлибди» деб полицияга хабар қилган. Лекин юрт амалдорлари кашанда «гуноҳи»ни биринчи марта афв этишган.

БИРИНЧИ КЎПРИКЛАР

Катта дарёларда биринчи кўприклар эрамиздан бурунги, тахминан 600 йилларда пайдо бўлган, Вавилонда Навуходоносор II подшолиги замонасида Дажла дарёсига, пишиқ ғишт ва тошдан тикланган еттита улкан устунга биринчи дарё кўприги қурилган эди.

Кўприк қурилаётганда дарё сувини вақтинча бошқа йўналишга оқизиб юбориш учун ёрдамчи канал қазилган.

Кўприк кемалар ўтганда кўтариладиган қилиб қурилган.

Римдаги Тибро дарёси кўприги ҳам тахминан шу йилларда бино бўлган.

Акбар АЛИЕВ тайёрлаган.

Акмал Икромов туманидаги 455-бошланғич таълим марказида ўқиш-ўқитиш ишлари бевосита техник жиҳозлар ёрдамида амалга оширилади.

СУРАТДА: инглиз тили ўқитувчиси Сайёра Афзалова машғулотни лингафон ёрдамида олиб бормоқда.

Засим Соколов олган сурат.

Суратли ахборот

ТАНАФФУСДАН СЎНГ

«Ёзувчи» нашриёти томонидан 1997 йил учун оила тақвими нашрдан чиқарилди. У фуқароларнинг истак ва эҳтиёжларини ҳисобга олган ҳолда узоқ йиллар танаффусдан сўнг мустақил Республикамизнинг биринчи тақвимномаси сифатида чоп этилди. Уни варақлаган ҳар бир одам ўзи учун керакли маслаҳатлар олиши мумкин. Бунинг далили сифатида унинг саҳифаларидан ўрин олган «Меҳмоннома», «Зироатнома», «Жавоҳирот сандиғи», «Шатранж ажойиботлари», «Келинчакнинг зийнати», «Пазанда маслаҳати», «Мустақиллик ёғдуси», «Тиббий ўгитлар», «Шоиста бекаларга», «Бир чимдим кулги», «Истиқлол мушоираси», «Улуғ зотлар ҳаётидан», «Қизиқ ҳангомалар», «Захриқотил» рукнлари остидаги турфа ранг мавзудаги мақола, маслаҳат, ибратли ҳикоят, шеърларнинг берилиши барчага бирдай манзур бўлади.

Шунингдек, хонадон соҳиблари учун мўлжалланган мўъжаз дастуриламал ҳамда уй бекаларининг зариф маслаҳатгўйи бўлишидан ташқари, унинг ҳар бир санасига тегишли варақларида республикамизда содир бўлган муҳим воқеалар, буюк алломалар, ёзувчи, шоир, олимларнинг таваллуд кунлари, турли байрамлар ва хорижий мамлакатларга оид воқеалар ўрин олган.

Доно ЗАРИПОВА.

Уй бекаларига

РЎЗҒОРДА ТАДБИРКОР БЎЛИНГ

• Нонуштадан ортиб қолган ёрма ёки сўк бўтқасидан қуймоқ тайёрласангиз бўлади. Бунинг учун ярим ошқошиқ хамиртурушни озгина илиқ сутда ивитиб, 1-3 та тухумни яхшилаб ийлайсиз ва буларни бўтқага солиб аралаштирасиз. Сочиққа ўраб иссиқ жойга қўйинг. Бир ярим соатча ўтгач тўғридан-тўғри қуймоқ пиширса бўлаверади. Агар вақтингиз бемалол бўлса, тухум сарифини алоҳида ажратинг, яхшилаб аралаштириб, хамиртуруш билан бир вақтда бўтқага солинг. Тухум оқини эса қуймоқ тайёрлашдан олдин яхшилаб кўпиртиб қўшасиз. Шунда қуймоқ кўпчиб пишади.

***

• Қуйилиб қолган ёрма бўтқасини пичоқ ёрдамида бўлакланг. Товага солиб ёғда икки ёғини қизартириб пиширинг. Юзига қаймоқ суртиб, қанд упаси сепиб дастурхонга тортсангиз, у жуда хушхўр бўлади.

***

• Картошка қайнатсангиз сувини тўкиб юборманг. Унинг таркибида фойдали моддалар кўп. Шўрвали таомлар тайёрлаётганингизда бу суюқликни қўшиб юборишингиз мумкин.

***

• Игна, тўғноғич, кийим тўқийдиган симлар зангламасин десангиз улар сақланадиган қутига озгина ун сепиб қўйинг.

***

• Пишган тухум сариғи кўк тортмасин десангиз уни беш дақиқагина қайнатинг. Сўнгра ўн дақиқа қайнатилган сувда қолдиринг. Тухумни қайнатаётганда унга бир қошиқ туз солиб юборсангиз у ёрилмайди. Тухумни музлатгичдан керак миқдорда олинг. Қайта-қайта олиб қўйилаверган тухумнинг сифати бузилади.

Оқила РАИМОВА.

Ўтмишдан садо

ХИТОЙ КАРАВОТИ

У котиби полковник Беловга ёзган хатида: «Мен энди ҳеч қачон Петербургга боролмасам керак» деб, Туркистонни ўз ватанидек билган князь Николай Константинович Романовнинг айрим, одам ғашини қўзғатувчи, ҳунук одатлари бор эди. Ўзбекистон Давлат санъат музейида кўзни қувнатувчи ажойиб, нақшли йиғма, каттагина сўри ёки шийпонни эслатувчи хитой каравоти бор, у хорижий шарқ бўлими хоналаридан бирида музей ташкил топгандан буён намойиш этилаётир. Аслида ундан олдин 1900 йилда князь саройида пайдо бўлиб қолган бу каравот Париж кўргазмасидан сотиб олиб келинган экан.

Шарқ маданиятига оид хитой йиғма каравотида тўла хитойликлар одати, рамзлари, наққошлик ва ўймакорлик услублари сақланиб қолганки, санъатшунослар уни ясаган усталарнинг нафосат оламида ҳам кўриб, ҳам ўқиб чиқишга арзигулик романлари дейишмоқда. Сандал, камфора деб аталмиш пухта хитой дарахтларидан ясалиши, сифатли лак бўёқларини усталик билан сингдира билишлик санъат мухлисларини ҳайратга солаётир. Жимжимадор нақшларидан ташқари каравотнинг ҳар томонига бойлик рамзи илон, шамол рамзи қушлар, ёшлик ва гўзаллик рамзи гуллар ва саёҳатномалардан дарак берувчи қайиқ, кемалар тасвирлари, садаф ва фил суяклари нақшлари фикримиз далилидир. Буларга ҳамнафас, ҳамоҳанг худди шундай дарахтлардан ишланган, нақшдор курси, сандиқлар ҳам шу каравот ғоявий мазмунини музей таништирувчиси сўзлари орқали тўлдириб турибди. Бирма-бир қўйилган чинни, бронза, ипакда, ипак қоғозларда акс этиб турган санъат буюмлари Хитой мамлакати буюк мутафаккир шоир Алишер Навоий айтганларидек «жаҳонда санъатдан ўзиб кетган»лигидан дарак бераётир.

Маълумотларга кўра Хитой каравоти шунақа таърифга лойиқ бўлишига қарамай, бу ноёб санъат ҳузурини князнинг икки ити кўрган. Улар парёстиқ, юмшоқ тўшакларда шу каравот устида бирбирлари билан ўйнашиб, мазза қилиб ётишидан нафақат князь ёки сарой одамлари, балки князь коллекциясини кўришга ошиққан энг яқин кишилари ва меҳмонларигача завқ олишарди. Романов рояль садолари остида саройидаги ранг-тасвир, ҳайкалтарошлик, амалий санъат турлари ҳақида, бой коллекцияси тарихидан маълумотлар бериб, айнан Хитой каравоти олдида тўхтаб, бошқалар билан икки итига қараганча завқ олаётгандек қиқир-қиқир кулиб қўярди. Мусулмон меҳмонлари келишини билса итларини дарров чиқариб юбориб, бошқача қиёфа ва кайфиятга кирарди. Унинг ҳайвонларни яхши кўрганидан саройидан ҳатто маймун ва айиққача топиларди. Ҳовлидаги ҳовузда балиқ, дарахтлари орасида кийикларгача юрарди. Шундан бўлса керак князь ва хитой саройи эшикларининг икки тарафи ва ёнбошида кийик, каравотида ётган икки ит ҳайкалларини кўриш мумкин. Бу тасвирлар князь саройи биносига ярашиб тургандек.

Маҳмуд АХМЕДОВ.

Бош муҳаррир Эркин ЭРНАЗАРОВ

ТИЖОРАТ ХАБАРЛАРИ ВА ЭЪЛОНЛАР

ДИҚҚАТ!

Тошкент авиация техника лицейи ўрта маълумотга эга бўлган ва ҳарбий хизматни ўтаб қайтган йигитларни қуйидаги мутахассисликларга ўқишга таклиф қилади:

1. Учиш аппаратларини йиғувчи чилангар

2. Механика ишлари бўйича чилангар

3. Чилангар, сантехник-газпайвандчи

4. Токарь-фрезерчи

Ўқув муддати 6 ой. Ўқув машғулотлари 1997 йил 2 январдан бошланади. Ўқувчиларга 917—1145 сўм миқдорида стипендия тўланади. Ҳарбий хизматни ўтаб қайтган, бошқа шаҳарлардан келган йигитлар ётоқхона билан таъминланадилар.

Ўқишга қуйидаги ҳужжатларни топшириш керак:

1. Ариза

2. Маълумоти ҳақидаги ҳужжат

3. 3/4 ҳажмдаги 6 та сурат

4. 286 формадаги тиббий маълумотнома

5. Паспорт

6. Ҳарбий ҳужжат

Лицейни тамомлаганлар Тошкент авиация ишлаб чиқариш давлат ҳиссадорлик жамиятига ишга юбориладилар.

Бизнинг манзилгоҳ:

Тошкент шаҳри, Ҳамза тумани, Паркент кўчаси, 331-уй. Автобуслар: 30, 110, 119, 161. Трамвайлар: 6, 29. Тошкент авиация техника лицейи бекати.

Мурожаат учун телефонлар:

96-58-20; 96-39-72.

ТАБРИКЛАЙМИЗ!

ҲУРМАТЛИ ДАДАЖОН!
Биз Сизни 50 ёшингиз билан қутлаймиз.
Рафиқангиз Гулнора.
Фарзандларингиз Ойгул, Хондамир, Ирода, Жавоҳир.

1/4 Қорақамиш даҳасидаги 11-уй, 27-хонадондаги 3 хонали квартира
СОТИЛАДИ

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ — TOSHKENT OQSHOMI

Муассис: ТОШКЕНТ ШАҲАР ҲОКИМЛИГИ

Манзилимиз: 700000, Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32

Телефонлар: хатлар — 33-29-70; эълонлар: 33-08-74. факс: (3712) 33-08-74

Душанба, чоршанба ва жума кунлари чиқади. Нашр кўрсаткичи 64690

Нашрни етказиб бериш масалалари бўйича турар жойлардаги почта бўлимларига ёки «Тошкент почтаси»га 33-74-05 телефонига мурожаат қилишингиз мумкин.

Рўйхатдан ўтиш тартиби: №10. ❖ Буюртма Г-0632 ❖ Ҳажми — 2 босма табоқ офсет усулида босилади. ❖ Қоғоз бичими А-2 «Шарқ» нашриёт матбаа-концерни босмахонаси. ❖ Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. ❖ Босмага топшириш вақти 11.30. ❖ Босишга топширилди: 11.30. 5.443 нусхада босилди. 1 2 3 4 5 6.